

Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης «Ήπειρος»

Τόνια Λέντζου

Τα καταϊγιστικά δυστοπικά ενεργειακά πλάνα για πολλές περιοχές της Δυτικής Ελλάδας, και όχι μόνο, έχουν ξεκινήσει εδώ και καιρό. Η Ήπειρος δεν ξεφεύγει από αυτά.

Ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Γιώργος Σταθάκης, λοιπόν, υπό τον μανδύα της ανάπτυξης μετά τη Χαλκιδική, τη Μεσοχώρα, το Μεσολόγγι βάζει στο μάτι την Ήπειρο. Αυτή τη φορά, προς αναζήτηση υδρογονανθράκων, πετρελαίου και αερίου που καθιστούν τη γη από την οποία εξορύσσονται ακατάλληλη για οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα ή χρήση. Ο οίστρος καταστροφής δεν έχει σταματημό και η λεηλασία βαφτίζεται ανάπτυξη. Στο όνομα του «εθνικού σκοπού» ή του δημόσιου συμφέροντος, κράτος και μεγαλοεταιρείες συμβάλλουν στην κοινωνική αποσταθεροποίηση και την περιβαλλοντική καταστροφή ολόκληρων περιοχών.

Στην περίπτωση της Ηπείρου, το εξορυκτικό πλάνο αφορά τα 4.187 τετραγωνικά χιλιόμετρα, που παραχωρήθηκαν στην ισπανική μεγαλοπετρελαϊκή Repsol Oil & Gas¹ προς έρευνα και εκμετάλλευση με υπουργική απόφαση που υπογράφηκε το Σεπτέμβριο του '17 .

Το σχέδιο περιλαμβάνει γεωτρήσεις σε επτά δήμους και 11.500 εκρήξεις σε περιοχές όλης της Ηπείρου, τόσο κατά τη διάρκεια των ερευνών όσο και των εξορύξεων του πετρελαίου. Η υπό παραχώρηση περιοχή περιλαμβάνει τον Δήμο Ζαγορίου, τον Δήμο Ζίτσας και Πωγωνίου καθώς και μεγάλο τμήμα της Ν.Ε. Θεσπρωτίας, συμπεριλαμβανομένου και του ποταμού Καλαμά μετά το δέλτα αυτού στη Σαγιάδα. Η πρώτη φάση των ερευνών περιλαμβάνει τη γεωφυσική σεισμική έρευνα στην περιοχή της Ζίτσας και στους Δήμους Σουλίου, Φιλιατών και Ηγουμενίτσας.

Έπειτα, ακολουθούν έρευνες σε Δωδώνη, Πωγώνι και Ζαγόρι, με

στόχο έως το τέλος του επόμενου έτους να έχουν ολοκληρωθεί στο σύνολο των 4.187 τετραγωνικών χιλιομέτρων που θα ερευνηθούν, ενώ το 2021 έχει προγραμματιστεί να ξεκινήσει η πρώτη εξόρυξη. Να πούμε πως το fracking δεν έχει φύγει από το τραπέζι, αφού δεν απαγορεύεται από το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο.

Η προοπτική της έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων σε περιοχές κοντά στα Γιάννενα, έχει ξεσηκώσει έντονες διαμαρτυρίες στους κατοίκους, των περιοχών που περιλαμβάνονται στο σχέδιο αλλά και του λεκανοπεδίου ολοκλήρου. Αυθόρμητα και άμεσα, οι κάτοικοι των γύρω χωριών δημιούργησαν μια κίνηση πολιτών ενάντια στην έρευνα και την εξόρυξη με όνομα **«Σώστε την Ήπειρο: Όχι στη χερσαία εξόρυξη υδρογονανθράκων»**. Σε λίγο χρονικό διάστημα οι πρωτοβουλίες πλήθυναν. Μετά από εκδήλωση που διοργάνωσε η Χειρονομία- Αντιεξουσιαστική Κίνηση δημιουργήθηκε η **«Ανοιχτή Συνέλευση στα Γιάννενα ενάντια στις εξορύξεις»**. Ακολούθησαν πρωτοβουλίες στην Αθήνα, την Άρτα, στην Πρέβεζα, στη Θεσπρωτία, στην Ιθάκη/Κεφαλονιά. Παράλληλα, αυτό το διάστημα διοργανώνονται όλο και περισσότερες εκδηλώσεις ενημέρωσης σε διαφορετικές πόλεις.

Ενημέρωση, προφανώς, από τη μεριά της εταιρείας δεν υπήρξε ή, όπου υπήρξε, ήταν ελλιπής. Μετά από απαίτηση των κατοίκων, έγιναν κάποιες ημερίδες πληροφόρησης από μέρους του υπουργείου, στις οποίες το κοινό δεν μπορούσε να κάνει ερωτήσεις και τοποθετήσεις. Έδειξαν όμως σίγουρα με κάθε τρόπο την αντίθεσή τους προς τις έρευνες και τις εξορύξεις.

Τα τελευταία νέα σχετικά με τις έρευνες αφορούν στις εργασίες που έχουν ήδη ξεκινήσει μέσω της ιταλικής εταιρείας Geotech, η οποία έχει **αρχίσει την αποψίλωση δασικών περιοχών** ανοίγοντας μονοπάτια, κόβοντας δέντρα και βάζοντας κορδέλες και πασαλάκια οριοθετώντας τις περιοχές που θα τρυπήσουν, ενώ σε κάποια σημεία έχει ήδη **ξεκινήσει η πρώτη φάση των ερευνών, οι σεισμικές εκρήξεις**. Κάτοικοι και αλληλέγγυοι καταφέραμε σε κάποιες περιπτώσεις να εμποδίσουμε τα συνεργεία, τα οποία δεν μπόρεσαν να δείξουν τις απαραίτητες άδειες και αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν. Να σημειώσουμε πως δεν υπάρχει καμία σήμανση

κινδύνου στην περιοχή που έχουν ξεκινήσει οι εργασίες, αυξάνοντας τον κίνδυνο ενδεχόμενων ατυχημάτων.

Επιπλέον, οι παρεμβάσεις στο πεδίο μας έδειξαν τα τεράστια γεωτρύπανα που προσπαθεί να εγκαταστήσει η εταιρία για τις έρευνες, τα οποία μεταφέρονται με ελικόπτερα. Όταν με την παρουσία ομάδας παρέμβασης ένα από αυτά τα ελικόπτερα σταμάτησε τη διαδρομή του, εμφανίστηκε αμάξι με security που απειλούσε. Ακόμα αστυνομικές δυνάμεις της περιοχής ζητούσαν τα στοιχεία ατόμων που συμμετείχαν στην παρέμβαση χωρίς κανέναν απολύτως λόγο αφού όπως προείπαμε δεν υπάρχει καμία ένδειξη εργοταξίου.

Τις αστυνομικές δυνάμεις τις είδαμε βέβαια σε αρκετές παρεμβάσεις ως τώρα, στο αρχαίο θέατρο Δωδώνης σε παρέμβαση ενάντια στις χορηγίες των πετρελαϊκών στο φεστιβάλ Δωδώνης, στο Ηρώδειο στην Πανηπειρωτική γιορτή, στην εκδήλωση υπέρ των εξορύξεων στον Πολιτιστικό Χώρο Δημήτρης Χατζής «Παλαιά Σφαγεία» με ομιλητή τον Ηλ. Κονοφάγο.

Σημαντική λεπτομέρεια πως, ενώ στο Περιβαλλοντικό Σχέδιο Δράσης αναγράφονταν εκρήξεις σε απόσταση μεταξύ τους μέσου όρου 50 μέτρων (25 ελάχιστο, 100 μέγιστο), πολλά είναι τα σημεία που έγιναν τρύπες πολύ κοντά σε απόσταση 2 έως 4 μέτρων η μια με την άλλη. Ακόμα, για τη μετάδοση του κλίματος αρκεί το γεγονός πως κάτοικοι της περιοχής «τραμπουκίστηκαν» από μπράβους που είχαν έρθει για να παρακολουθούν το συνεργείο που εγκαθιστούσε τα μηχανήματα για την πρώτη φάση των ερευνών. Ταυτόχρονα, είχαμε ένα περιστατικό στο οποίο συνεργεία μπήκαν σε ιδιόκτητο χωράφι χωρίς την έγγραφη συναίνεση του ιδιοκτήτη και εδιώχθησαν από γύρω κατοίκους που τους είδαν.

Η αδιαφορία για την τήρηση των προσημάτων, έστω της νομιμότητας, δεν είναι κάτι νέο. Βλέπουμε το νομοθετικό πλαίσιο να γέρνει προς το συμφέρον των εταιρειών, θωρακίζοντάς τες και αφήνοντας περιθώρια ελιγμών απέναντι σε πιθανές αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών.

Οι επιπτώσεις τόσο των ερευνών όσο και κυρίως των εξορύξεων, μπορούμε να δούμε πως θα είναι τεράστιες και άμεσες στο γύρω περιβάλλον, με ελικόπτερα να πετούν όλο τον χρόνο, αποψίλωση τεράστιων δασικών περιοχών, εγκατάσταση μηχανών εξόρυξης, άνοιγμα δρόμων για μεταφορά τόσο πετρελαίου όσο και μηχανημάτων, απαραίτητων για την εξόρυξη. Συν τα απόβλητα της εξόρυξης και την αύξηση αέριων ρύπων, **το τοπίο από «παρθένο» βαπτίζεται στο μαύρο του πετρελαίου και της βιομηχανίας.**

Έχουμε πιθανές κατολισθήσεις και άλλα ανάλογα εδαφολογικά προβλήματα ενώ αυξάνεται ο κίνδυνος σεισμών, πράγμα που ανησυχεί έντονα τους κατοίκους των περιοχών. Είναι ένα τερατώδες πλάνο σε μια περιοχή τόσο έντονα σεισμογενή που είναι θέμα χρόνου να προκληθεί κάποιο ατύχημα ή καταστροφικός σεισμός.

Άλλο ένα κομμάτι των επιπτώσεων, που μας αφορά εξίσου, είναι η μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα, με τα ρυάκια και τα ποτάμια να μεταφέρουν τα απόβλητα στον Καλαμά διατρέχοντας μεγάλες εκτάσεις καλλιεργήσιμες και μη. Η διαρροή πετρελαίου στο νερό και η απορρόφηση υπολειμμάτων υδρογονανθράκων από το έδαφος, μολύνει όχι μόνο την περιοχή των εξορύξεων αλλά και την ευρύτερη περιοχή.

Οι διαρροές, μικρές ή μεγαλύτερες, είναι πολύ συνηθισμένες σε όλες τις φάσεις παραγωγής και μεταφοράς του πετρελαίου.

Ένα απ' τα σημαντικότερα ζητήματα σχετικά με τις εξορύξεις, χερσαίες ή θαλάσσιες, είναι η αυξημένη πιθανότητα ατυχήματος. Δεν πέρασε πολύς καιρός από το πρόσφατο ατύχημα στη Σαλαμίνα και το μαζούτ στον Σαρωνικό και τον Πειραιά. Θυμόμαστε την τραγωδία στον κόλπο του Μεξικού το 2010, όπου μια έκρηξη στις εγκαταστάσεις της BP, 1.600 μέτρα κάτω από το νερό, επέτρεψε τη διαρροή πετρελαίου και φυσικού αερίου προκαλώντας τον θάνατο 11 εργαζομένων.

Στην κοντινότερή μας Αλβανία, την 1η Απριλίου 2015, ένας μεγάλος ταμιευτήρας με την επωνυμία Bankers Petroleum εξερράγη

στο χωριό Marinze, 10 χιλιόμετρα από την πόλη Fier, αναγκάζοντας την κυβέρνηση να διατάξει την εκκένωση της περιοχής λόγω διαρροής αερίου. Στη νότια Αλβανία, οι πληθυσμοί που ζουν κοντά στα πηγάδια, από τα οποία γινόταν η εξόρυξη, υποφέρουν από τις υγειονομικές, κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της ρύπανσης του εδάφους, του αέρα και των υδάτων από τις εταιρείες υδρογονανθράκων.

Τα έγγραφα που λαμβάνονται από το **Βαλκανικό Δίκτυο Ερευνητικής Δημοσιογραφίας** (Balkan Investigative Reporting Network: BIRN), δείχνουν ότι σε αυτή την περιοχή υπάρχουν χιλιάδες υπολείμματα υδρογονανθράκων, λακκούβες πετρελαίου σε δεκάδες στρέμματα γεωργικής γης, μολύνοντας πάνω από 100 χιλιόμετρα ποταμιών και ρυακιών που μεταφέρουν καθημερινά τα απόβλητα της βιομηχανίας πετρελαίου προς την Αδριατική θάλασσα.

Απαντώντας στην BIRN, η πετρελαϊκή Bankers Petroleum δήλωσε ότι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εργασιών της παρακολουθούνται από διάφορους κρατικούς θεσμούς και πως η ποιότητα του αέρα, του εδάφους και των υδάτων στις περιοχές όπου λειτουργεί είναι εντός των επιτρεπόμενων παραμέτρων. Οι άλλες 3 εταιρείες πετρελαίου που σχετίζονταν με την υπόθεση, η Transoil Group, η TransAntlantic Albania Ltd. και η Ionian Refining & Trading Company (IRTC), δεν απάντησαν στις ερωτήσεις του BIRN.

Έχουμε, δηλαδή, μια σαφή εικόνα της απροκάλυπτης στάσης των απανταχού πετρελαϊκών, που βάφουν το μαύρο άσπρο, θεωρώντας εντός παραμέτρων τη ρύπανση που έκανε τους κατοίκους να εκκενώσουν την περιοχή. Βλέπουμε τα επιχειρήματα των εταιρειών και τις υποσχέσεις αποκατάστασης και κέρδους των τοπικών κοινωνιών από τις εξορύξεις να προσκρούουν βίαια στην πραγματικότητα.

Τέτοια παραδείγματα, όπως τα παραπάνω, **αποτελούν κομμάτια μιας γενικευμένης επίθεσης στο νερό και την ενέργεια** από τη μεριά του κράτους και των εταιρειών.

Ο κίνδυνος για τα νερά της Ηπείρου είναι ένα κομμάτι μόνο του πολυμέτρου πολέμου για το νερό, που έχει ανοίξει και εδώ και παγκοσμίως, είτε αφορά την εκμετάλλευση των αστικών και επαρχιακών υδάτων είτε τις εταιρείες εμφιάλωσης με την υπερεξάντληση και εμπορευματοποίηση του νερού. Δεν μένει ωστόσο αναπάντητος.

Τοπικές κοινωνίες έρχονται σε αντίθεση με παγκόσμιες δυνάμεις της αγοράς στην Ντακότα, στο Κουρδιστάν, στη Θεσσαλονίκη, στο Πήλιο και προτείνουν την πραγματική κοινωνική διαχείριση ενάντια στη λεηλασία, τη ζωή ενάντια στον θάνατο. Όπως είδαμε στη Χαλκιδική, η εξόρυξη προώθησε τον κοινωνικό διχασμό, έφερε έναν μικρό εμφύλιο ανάμεσα στα χωριά που εντάθηκε και με την κοινοβουλευτική φιλοδοξία του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. Στην Ήπειρο, είναι ξεκάθαρο ποιες θα ήταν οι συνέπειες των εξορύξεων τόσο στον πληθυσμό και την κοινωνική συνοχή όσο και στις δραστηριότητες τις συνδεδεμένες με τη γη.

Η ιστορία μας έχει δείξει πως την πετρελαϊκή βιομηχανία σύντομα ακολουθεί η εξαθλίωση, κι αν δεν πειθόμαστε ας κοιτάξουμε τα δέλτα του Νίγηρα. Κι αν θεωρούμε πως κάτι τέτοιο δεν θα συμβεί εδώ, ας σκεφτούμε πως μιλάμε για το κύκνειο άσμα μιας από τις χειρότερες μορφές ενέργειας, για την καθόλου αθώα Repsol, για τον Σταθάκη, που μαζί με τον Φάμελλο έχει βάλει το χέρι του στην καταστροφή όχι λίγων τόπων.

Οι λίγες θέσεις εργασίας που ευαγγελίζονται, είναι το φτηνό δέλεαρ της καταστροφής. Τα λεγόμενα της εταιρείας σχετικά με το πως θα σώσει τα χωριά της Ηπείρου από την κατάθλιψη, μαρτυρούν το χαμηλό επίπεδο των επιχειρημάτων και ακούγονται αστεία, για μια περιοχή χωρίς προηγούμενη βαριά βιομηχανία, στην οποία οι επιπτώσεις από μια τέτοια εξορυκτική δραστηριότητα θα είναι ανυπολόγιστες, και για μια περιοχή που, αν μη τι άλλο, μια χαρά επιβίωνε και πριν τα πετρέλαια.

Έχει σημασία να μην αποσυνδέουμε την έρευνα από την εξόρυξη, κάτι που προσπαθεί να κάνει η εταιρεία, θεωρώντας πως έτσι αποδυναμώνονται οι αντιτιθέμενες φωνές. Ξέρουμε πως έρευνα

χωρίς εκμετάλλευση είναι χαμένο ρίσκο για την εταιρεία και το ξέρεει και η εταιρεία αυτό. Επίσης, έχουμε δει την πρακτική του «σπασίματος» διάφορων έργων σε κομμάτια με στόχο την πιο εύκολη υλοποίησή τους. Πρόσφατο παράδειγμα, η εκτροπή του Αχελώου και η περίπτωση της Μεσοχώρας. Οι έρευνες, τα επιμέρους έργα, ποτέ δεν έρχονται μόνα, απλά προετοιμάζουν το πεδίο για τα μεγαλύτερα έργα.

Το ζήτημα της ενέργειας της Δυτικής Ελλάδας, και όχι μόνο, βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο επίκεντρο της πολιτικής σκηνής.

Την ίδια στιγμή που προχωρούν τα έργα για τα πετρέλαια στην Ήπειρο, διάφορα άλλα σχέδια βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ ταυτόχρονα έχουμε τη γενική αναδιάρθρωση του νομοθετικού πλαισίου όσον αφορά στην αγορά ενέργειας. Η επανέναρξη των έργων στον «άνω ρου» του Αχελώου, η ηλεκτρική διασύνδεση Κρήτης – Πελοποννήσου με το «μικρό καλώδιο», η εγκατάσταση βιομηχανικών ΑΠΕ, το σχέδιο για τρίτη μονάδα φυσικού αερίου στη Βοιωτία, η πώληση λιγνιτικών και υδροηλεκτρικών μονάδων της ΔΕΗ, ο αγωγός TAP (Trans Adriatic Pipeline), ο νέος αγωγός φυσικού αερίου Μ. Ανατολής – Κύπρου – Κρήτης – ηπειρωτικής Ελλάδας – Ευρώπης.

Οι νέες συνθήκες διαμορφώνονται όλο και περισσότερο προς όφελος των εταιρειών, στενεύοντας τα περιθώρια νομικού αντιλόγου. Έχει φανεί ωστόσο, πως μόνο όταν υπάρχει μαζική έμπρακτη κοινωνική αντίσταση και αλληλεγγύη μπορούν να ανατραπούν τα επιβαλλόμενα σχέδια. Όταν οι επιθέσεις είναι πολυμέτρες οφείλουμε να τις αντιμετωπίσουμε σφαιρικά. Ήρθε η ώρα, δηλαδή, της ανάδειξης μιας συζήτησης και δράσης, επικεντρωμένης γύρω από τα ενεργειακά ζητήματα, γενικευμένης, που θα υπερβαίνει τους τοπικούς περιορισμούς, που δεν θα εγκλωβίζεται στα διλήμματα που θέτουν όσοι βρίσκονται από πάνω.

Ήρθε ο καιρός να κάνουμε ριζική κριτική στις έτοιμες μασημένες λύσεις περί «πράσινης ανάπτυξης», που διατυπώνονται ως πανάκεια και δεν ακουμπούν τον πυρήνα του ζητήματος. Δεν

ακουμπούν το ερώτημα του **ποιος αποφασίζει** για τα έργα αυτά και αποκρύπτουν το πραγματικό πολιτικό ζήτημα. Την ανάγκη για **κοινωνική διαβούλευση**, και, το πιο σημαντικό, για **συλλογική απόφαση**. Δεν ακουμπούν το ζήτημα του ποιος διαχειρίζεται την ενέργεια, στο όνομα ποιων και με τι όφελος. Με εφόδιο την εμπειρία τοπικών κινημάτων, μαθαίνουμε από τα λάθη και συνεχίζουμε. Προτάσσουμε την άμεση δημοκρατία ως τρόπο οργάνωσης και συναπόφασης.

Βλέπουμε τέτοιες τοπικές επιθέσεις να γίνονται αφορμές συσπείρωσης ανθρώπων απ' όλη την κοινωνία. Να συνδέονται και να θέτουν ως σημείο αναφοράς την παγκόσμια κλίμακα. Να δημιουργούν δημόσιο χώρο διαβούλευσης και αυτόνομης δράσης ζωτικά. Άτομα από διαφορετικούς τόπους που συνταιριάζουν τους χρόνους τους και παρεμβαίνουν στις πόλεις τους, και πέρα απ' τα όρια αυτών, να γνωρίζουν και να συνδέονται με διαφορετικά κινήματα, να αγωνίζονται από κοινού, γνωρίζοντας πως ο αγώνας δεν αφορά μονάχα τον έναν τόπο ή τον άλλον, αλλά όλους τους τόπους μαζί.

Και είμαστε στην εποχή τέτοιων κινημάτων.

Σημειώσεις:

¹ Η Repsol έχει παρουσία σε 40 χώρες παγκοσμίως, κυρίως της Λατινικής Αμερικής, με αρκετές καταγγελίες για περιβαλλοντικά εγκλήματα σε βάρος της. Δραστηριοποιείται σε όλους τους τομείς της διαχείρισης υδρογονανθράκων, από την εξόρυξη, στη μεταφορά, στην επεξεργασία, στην πώληση.

Βλ. [εδώ](http://www.enlazandoalternativas.org/IMG/html/REPSOL_en.html) περισσότερα:

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20

** Η Τόνια Λέντζου μεγάλωσε στα Γιάννενα και είναι φοιτήτρια Φιλοσοφίας στο Παν/μιο Ιωαννίνων

Πέμπτη 22/11: Η Πρωτοβουλία Αθήνας ενάντια στις εξορύξεις υδρογονανθράκων στο πλαίσιο της ενημερωτικής της δραστηριότητας, οργανώνει: ανοιχτή εκδήλωση – συζήτηση, στις 20:00, στο αυτοδιαχειριζόμενο θέατρο ΕΜΠΡΟΣ, Ρήγα Παλαμήδη 5, Ψυρρή. Θα παρουσιαστούν οι μέχρι τώρα εξελίξεις στο πεδίο της έρευνας και της εξόρυξης υδρογονανθράκων, οι τρέχουσες επιδιώξεις κράτους και εταιρειών, ο ρόλος των κινημάτων αντίστασης, καθώς και η ιδιαίτερη δραστηριότητα της Πρωτοβουλίας Αθήνας ενάντια στις εξορύξεις υδρογονανθράκων.

Τετάρτη 28/11: Η ημερομηνία εκδίκασης στο ΣτΕ, της υπόθεσης εξορύξεων υδρογονανθράκων. Το κίνημα ενάντια στις εξορύξεις καλεί σε πανελλαδική ημέρα δράσης.

Κοινοτισμός & Κράτος στον Ελλαδικό Χώρο

Βασίλης Γεωργάκης

Ποιος είναι υπεύθυνος για τον τόπο του; Το κεντρικό κράτος ή οι ίδιοι οι πολίτες; Και ποιοι είναι πολίτες; Όσοι πειθαρχούν στις βουλές του κράτους ή όσοι αντιστέκονται, υπερασπιζόμενοι το δικαίωμά τους να λαμβάνουν οι ίδιοι τις αποφάσεις που αφορούν την τοπική κοινωνία;

Για τον κρατικό μηχανισμό και όσους τον υπηρετούν η απάντηση είναι ξεκάθαρη και δόθηκε πριν λίγο καιρό, όταν κάποιοι κάτοικοι χωριών της Ηπείρου ζήτησαν τον λόγο από τον Περιφερειάρχη, σχετικά με τη δραστηριότητα πετρελαϊκών εταιριών -«Δεν είστε πολίτες». Αυτή ήταν η απάντησή του.

Τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στην Ήπειρο αλλά και σε όλη την Ελλάδα, στα πλαίσια της επιθετικής εξόρμησης του κρατικού μηχανισμού, στα πλαίσια της περίφημης ενεργειακής πολιτικής μας καλούν πέραν της δημιουργίας και ανάπτυξης αντιστάσεων, να διαμορφώσουμε ένα δικό μας πρόταγμα, μία πολιτική απάντηση η οποία θα αμφισβητεί την αυθεντία του κεντρικού κράτους. Κι αν αυτή τη στιγμή οι κυριότερες εναλλακτικές προτάσεις προέρχονται από τα πειράματα της Ροζάβα ή των Ζαπατίστας, πειράματα που προέκυψαν υπό ιδιαίτερα πιεστικές συνθήκες, χρήσιμος θα ήταν ένας προβληματισμός βάση του ελληνικού και γενικότερα του βαλκανικού παρελθόντος.

Τότε ίσως ανακαλύψουμε πως ο κοινοτισμός δεν είναι τόσο εξωτική έννοια αλλά μάλλον σημαντικότερο κεφάλαιο και βιωμένη εμπειρία των κοινωνιών του ελλαδικού χώρου -τόσο σημαντικό που χρειάστηκαν σκληρές προσπάθειες από πλευράς του ελληνικού κράτους για να επιβληθεί.

Η επέμβαση του κεντρικού κράτους στην αυτοδιοίκηση και η εξάρθρωση του κοινοτικού συστήματος της ελληνικής υπαίθρου είναι μία διαδικασία τόσο παλιά όσο το ίδιο το ελληνικό κράτος και η οποία δεν ολοκληρώθηκε παρά σχετικά πρόσφατα, με τον Εμφύλιο Πόλεμο. Οι μετακινήσεις πληθυσμών από τις εμπόλεμες ζώνες, η φυγή του σλαβομακεδονικού στοιχείου και η μετανάστευση των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών ολοκλήρωσαν με τον πλέον εμφανικό τρόπο την διαδικασία αστικοποίησης του πληθυσμού, ενώ το κράτος, με την ερήμωση της υπαίθρου, άρχισε να απολαμβάνει έναν έλεγχο πάνω στα εδάφη του, ο οποίος δεν είχε ιστορικό προηγούμενο.

Στο πλαίσιο αυτό, πρωτοβουλίες και αντιστάσεις που αναπτύχθηκαν κυρίως πάνω σε περιβαλλοντικά ζητήματα τις τελευταίες δεκαετίες, αντιμετωπίζονται με οργή, από ένα σύστημα το οποίο έχει μάθει να ελέγχει με απόλυτο τρόπο την επικράτειά του. Η Κερατέα, η Χαλκιδική και από κοντά τα γεγονότα του Βόλου και της Λευκίμμης εμφανίζονται ως καταστάσεις βγαλμένες από άλλες εποχές και αντιμετωπίζονται με έκδηλη αμηχανία αλλά και εκνευρισμό με αποτέλεσμα πρωτοφανή

μέτρα καταστολής που προσομοιάζουν σε μέτρα αντιμετώπισης «παρακοινωνικών» ομάδων του 19^{ου} αιώνα, όπως οι ληστές και οι νομαδικοί πληθυσμοί.

Ο **κοινοτισμός** και η **αυτοδιοίκηση**, η μόνη βιωμένη εμπειρία διαχείρισης της εξουσίας που γνώρισαν οι χριστιανικοί πληθυσμοί του ελλαδικού χώρου, έχουν εξοβελιστεί στη λήθη στη χειρότερη, ενώ στην καλύτερη των περιπτώσεων εντάσσονται στο εθνικό αφήγημα, αυτό που θέλει τους Έλληνες να αναπτύσσουν κοινοτικά συστήματα αυτοδιοίκησης ως μέσο πολιτιστικής άμυνας απέναντι στον αλλόθρησκο κατακτητή.

Η τελευταία εξήγηση είναι αρκετά δημοφιλής αλλά και ιδιαίτερα απλουστευτική, καθώς αγνοεί βασικές πτυχές του ζητήματος. Δεν υπάρχει ο χώρος εδώ για να αναπτυχθεί εκτενώς ένα τόσο περίπλοκο ζήτημα, μπορούμε όμως να πούμε πως οι μορφές αυτές διοίκησης δεν αναπτύχθηκαν παρά ή κόντρα στις βουλές και τις προθέσεις της κεντρικής οθωμανικής εξουσίας, αλλά μάλλον συμπληρωματικά σε ένα κράτος το οποίο αναγνώριζε την αδυναμία του να ελέγξει αποτελεσματικά τον χώρο του. Αν η αυτοδιοίκηση των χριστιανών πήγαινε κόντρα σε κάποιους φορείς εξουσίας, αυτοί ήταν τοπικοί αξιωματούχοι, ατίθασοι ηγεμόνες όπως παραδείγματος χάριν ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων, η επιρροή των οποίων αυξανόταν όσο η Οθωμανική Αυτοκρατορία παράκμαζε. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός πως ο ασφαλέστερος τρόπος για να αποφύγουν οι κοινότητες τις αυθαιρεσίες των τοπαρχών αυτών, ήταν η σύνδεση με την κεντρική εξουσία της Πύλης είτε μέσω της απόδοσης προνομίων είτε μέσω της σύμπλευσης μίας προυχοντικής ελίτ με τον κρατικό μηχανισμό, δηλαδή της εμπλοκής μίας χριστιανικής ηγεσίας στο δημοσιονομικό σύστημα της Αυτοκρατορίας.[1]

Τα παραδείγματα είναι πολλά: τα Ζαγοροχώρια εδώ στην Ήπειρο, τα Μαστιχοχώρια της Χίου, τα Αμπελάκια, η ομοσπονδία των 24 χωριών του Πηλίου ή ακόμα και πόλεις όπως η Αθήνα. Κάθε περίπτωση είναι ξεχωριστή, με κύριο κοινό παρονομαστή τη θεαματική οικονομική πρόοδο, αποτέλεσμα μεταξύ άλλων και της

απόσυρσης της κεντρικής εξουσίας.

Ακόμα όμως και αυτό το κολοβό σύστημα αυτοδιοίκησης δεν ήταν δυνατό να γίνει ανεκτό από τους φορείς της δημιουργίας ενός ισχυρού κεντρικού κράτους, οι οποίοι και εμφανίστηκαν στην επαναστατημένη Ελλάδα. Στο πλαίσιο της χαώδους κατάστασης που δημιούργησε η Επανάσταση του 1821, ένα από τα διλλήματα στα οποία οι εξεγερμένοι έπρεπε να τοποθετηθούν ήταν αυτό της μορφής που θα λάμβανε η διοίκηση του νεοφώτιστου κράτους και **ο κοινοτισμός αποτελούσε το μόνο υπόδειγμα και τη μόνη βιωμένη εμπειρία πάνω στην οποία θα μπορούσαν να βασιστούν.** Ήδη από πολύ νωρίς, η αυτοδιοίκηση παραμερίστηκε -αντιθέτως προβλήθηκε από κάθε πλευρά η ανάγκη δημιουργίας μίας ισχυρής κεντρικής εξουσίας που θα έθετε υπό ασφυκτικό έλεγχο κάθε πτυχή της δημόσιας ζωής: από τους στρατιωτικούς που απαιτούν την *Γκοβέρνο Μιλιτάρε* που θα συντόνιζε αποτελεσματικά τις πολεμικές επιχειρήσεις, μέχρι τους λόγιους που οικτίρουν την υποτιθέμενη ασυνεννοησία μεταξύ των Ρωμιών και απαιτούν την κρατική παρέμβαση στην παιδεία.[2]

Η περίοδος διακυβέρνησης του Ιωάννη Καποδίστρια εγκαινιάζει αυτή τη συγκέντρωση της εξουσίας, σε μία περίοδο κατά την οποία οι συγκυρίες ευνοούν τις προσπάθειές του -η εξάντληση του πληθυσμού από τις συνεχείς διαμάχες και οι προσδοκίες που συγκέντρωνε στο πρόσωπό του ο έμπειρος διπλωμάτης, του έδωσαν αρκετό πολιτικό κεφάλαιο για να αρχίσει να διαβρώνει τα παραδοσιακά, τοπικά πλέγματα εξουσίας.

Στην προσπάθειά του αυτή, σημαντικό όπλο ήταν η προσωπική δέσμευση ανθρώπων με προέλευση από τα χαμηλά και τα μεσαία αγροτικά στρώματα, μέσω της πρόσληψής τους στην εκδούλεψή του, συνήθως ως πράκτορες.[3] Η λειτουργία αυτών των σχέσεων προσομοιάζει αυτή της δημοσιοϋπαλληλίας, αλλά δεν θα μπορούσαμε να τη χαρακτηρίσουμε ως τέτοια. Η επιτυχία της τακτικής αυτής ήταν τεράστια, αν κρίνουμε από τη δυναμική υποστήριξη που απολάμβανε ο πολιτικός φορέας στον οποίο βασίστηκε ο Καποδίστριας για να κυβερνήσει, το περίφημο «Ρωσικό» Κόμμα.

Η άφιξη των Βαυαρών του Όθωνα, σηματοδοτεί μία εντατικοποίηση της διαδικασίας συγκέντρωσης της εξουσίας. Πριν καν ο νεαρός Βίτελσμπαχ ενηλικιωθεί, η Αντιβασιλεία φρόντισε να κατοχυρώσει σειρά δικαιωμάτων προς όφελος της κεντρικής εξουσίας, όπως η συγκρότηση δήμων, η απόλυση δημάρχων, ο διορισμός έπαρχων και νομαρχών οι οποίοι και ενέκριναν προϋπολογισμούς και δημόσια έργα τοπικού χαρακτήρα -οι Έλληνες, κατά τους Βαυαρούς, δεν ήταν ώριμοι για τη διαχείριση ούτε καν των υποστατικών τους, πόσο μάλλον για την ελευθερία.

Η εισβολή αυτή του κεντρικού κράτους στην ύπαιθρο θα συμπληρωθεί με σειρά δοκιμασμένων μέτρων, όπως οι αναγκαστικοί συννοικισμοί και η απαγόρευση σύγκλησης κοινοτικών συνελεύσεων. Στη δέσμη αυτή της οργάνωσης της κεντρικής εξουσίας θα προστεθεί με πολύ πιο αργούς ρυθμούς η εκτέλεση σημαντικών δημόσιων έργων με κύριο στόχο τη διευκόλυνση των μεταφορών και των επικοινωνιών.

Μία ενδιαφέρουσα πτυχή της διαδικασίας αυτής ήταν η **εμφάνιση της επιστήμης της Δασολογίας** στο ελληνικό βασίλειο, σε μία εποχή όπου δεν υφίσταται καν η λέξη δάσος: το κράτος δεν αναγνώριζε φυσικά τις εδραζόμενες στο εθιμικό δίκαιο πρακτικές των ντόπιων, χάρις στις οποίες οι κάτοικοι επιτυγχάνουν μία ισορροπία ανάμεσα στην επιβίωση τους και την εκμετάλλευση των διαθέσιμων φυσικών πόρων, αλλά καταγράφει και σημειώνει ζηλότυπα ιδιωτικές και δημόσιες περιουσίες.[4] Οι προκλήσεις δεν έμειναν αναπάντητες: η παράξενη συμβίωση κράτους – ένοπλων παρανόμων συνεχίστηκε όπως και κατά την Οθωμανική περίοδο, ενώ η Ρούμελη κυρίως έγινε εστία αναταραχών, οι οποίες έφταναν στα όρια της ανοιχτής εξέγερσης, όπως συνέβη με διάφορες εξεγέρσεις με εστίες κυρίως την «ανυπότακτη» δυτική Στερεά Ελλάδα.

Η μακρά διαδικασία αστικοποίησης του ελληνικού κράτους δεν υπήρξε συνεχής και χωρίς πωγυρίσματα, τα οποία προκλήθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τις διαδοχικές προσαρτήσεις εδαφών, όπου ο κρατικός μηχανισμός βρέθηκε να αντιμετωπίζει σύνθετα προβλήματα, εκεί όπου η κοινοτική οργάνωση συντηρούσε εκτός

από προνεοτερικές οικονομικές δομές και έναν εθνοτικό χαρακτήρα ανεπιθύμητο, με κορυφαίο παράδειγμα την ζάντρουγκα, την κλειστή οικογενειακή οργάνωση των Σλαβομακεδόνων. Σε αυτές τις περιπτώσεις η επιβολή της κεντρικής διοίκησης καθίστατο απαραίτητη διαδικασία για τον εξελληνισμό των «Νέων Χωρών», που προσαρτήθηκαν μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους στο ελληνικό κράτος. Η αντιμετώπιση των κλειστών αυτών κοινοτικών θεσμών, των διαφορετικών εθνοτικών ομάδων είναι ξεχωριστό κεφάλαιο από μόνο του.

Η περίοδος ωστόσο κατά την οποία θα έπρεπε να επαληθευθεί στο έπακρο η ρήση *Imperio absentis chaos regit* θεωρητικά θα έπρεπε να είναι αυτή της Κατοχής, τουλάχιστον όσον αφορά την Ελλάδα. Και αυτό, γιατί την επόμενη της συνθηκολόγησης, ο κρατικός μηχανισμός, αυτός ο τόσο πανίσχυρος και ιδιαίτερα παρεμβατικός μηχανισμός της δικτατορίας της 4^{ης} Αυγούστου, κυριολεκτικά εξαϋλώθηκε. Τουλάχιστον όσον αφορά την πρώτη περίοδο της Κατοχής, από την άνοιξη του 1941 έως και το φθινόπωρο του 1942, η κυβέρνηση ανδρείκελων της Αθήνας, στάθηκε ανήμπορη να επιβάλει την εξουσία τους οπουδήποτε παραπέρα από τα κυβερνητικά κτήρια.

Αν ο λιμός του χειμώνα 1941-42 έχει σημαδέψει τη μνήμη των επερχόμενων γενιών, είναι αδύνατον να φανταστεί κάποιος το μέγεθος που θα είχε λάβει η καταστροφή χωρίς τις ατομικές και αργότερα συλλογικές πρωτοβουλίες των ίδιων των ανθρώπων που βρέθηκαν προ του φάσματος της πείνας. Σε μία πρώτη ανάγνωση, οι στρατηγικές επιβίωσης που υιοθετήθηκαν από τους χειμαζόμενους αστικούς πληθυσμούς, δεν είχαν σχέση με συλλογικές διαδικασίες – πράγματι το φθινόπωρο του 1941 χιλιάδες Αθηναίοι οργάνουν την ύπαιθρο, σε μία απεγνωσμένη προσπάθεια να εξασφαλίσουν τρόφιμα, με αποτέλεσμα να προκαλέσουν την έντονη καχυποψία και εκνευρισμό των αγροτικών πληθυσμών.

Το βάρος της συγκυρίας όμως, οδήγησε στην **εμφάνιση συλλογικών δομών και διαδικασιών**, τα οποία εν μέρει βασίστηκαν και στο

κοινοτικό παρελθόν, όπως συνέβη στην Τόχοβα της Κατερίνης, όπου οι κάτοικοι διαμόρφωσαν το σχολείο του χωριού σε ξενώνα και χώρο υποδοχής των ταλαίπωρων Αθηναίων που βρέθηκαν τόσο μακριά από τις εστίες τους, σε αναζήτηση τροφής.[5] Να υπενθυμίσουμε πως αυτό συνέβη πολύ πριν την εμφάνιση του ΕΑΜ και την εγκαθίδρυση των θεσμών αυτοδιοίκησης στην «Ελεύθερη Ελλάδα».

Κι αν ο πόλεμος και ο λιμός, «..επέτρεψαν στους κατοίκους της υπαίθρου να πάρουν την εκδίκηση τους από τους ανθρώπους των πόλεων..» κατά την διατύπωση του Μαρκ Μαζάουερ[6], αυτό δεν σημαίνει πως σε πολιτικό επίπεδο οι αστικοί πληθυσμοί έμειναν αδρανείς. Στα όρια της επιβίωσης και με κύριο μέλημα την εξεύρεση τροφίμων, οι αστικοί πληθυσμοί επαναπροσδιορίζουν τον χώρο των πόλεων – η περίπτωση της Αθήνας είναι ενδεικτική. Αναζητώντας χώρους μακριά από την κρατική παρέμβαση, οι κάτοικοι της πρωτεύουσας στρέφονται σε περιοχές αρκετά κοντά στο κέντρο ώστε να μεταβεί κάποιος πεζός, αλλά και αρκετά μακριά από την μικρή εμβέλεια δράσης του κρατικού μηχανισμού.

Σημαντικότερο ακόμα από τη γεωγραφία, ήταν η επιλογή περιοχών όπου επικρατούν ισχυρές σχέσεις αλληλεγγύης και αίσθησης της κοινότητας: αυτές ήταν προσφυγικές συνήθως γειτονιές όπως το Πολύγωνο, η Καισαριανή και η Καλλιθέα για την Αθήνα και η Κοκκινιά για τον Πειραιά – γειτονιές όπου ούτως ή άλλως, η κρατική παρουσία ουδέποτε ήταν επιθυμητή ή καλοδεχούμενη.[7] Στις περιοχές αυτές αναπτύσσεται μία οικονομική ζωή η οποία διαφεύγει τόσο του κρατικού μηχανισμού, αλλά παράλληλα δημιουργείται μία αίσθηση ασφάλειας στους ανθρώπους που βάση μίας ανταλλακτικής οικονομίας προσπαθούν να εξασφαλίσουν τα προς το ζην. Ομάδες παιδιών περιφρουρούν τα όρια των συνοικιών, σε ετοιμότητα για την εμφάνιση αστυφυλάκων, ενώ οι ισχυροί δεσμοί των κατοίκων λειτουργούν κατευναστικά σε περιπτώσεις προστριβών και διενέξεων.

Φυσικά, το επίπεδο αυτό της αυτοοργάνωσης μοιάζει ελάχιστο και πράγματι δεν μπορεί να είναι κάτι παραπάνω σε μία κοινωνία στα όρια της επιβίωσης. Τα αποτελέσματα ωστόσο αυτών των

προσπαθειών ήταν θεαματικά: υπολογίζεται πως από τα κανάλια της ιδιότυπης αυτής αγοράς που οργανώθηκε ατομικά και συλλογικά από πρωτοβουλίες πολιτών, πέρασαν περίπου **150.000 τόνοι αγροτικών προϊόντων μόνο προς την Αθήνα**, όταν το κράτος με όλους τους μηχανισμούς του δεν κατάφερε να συλλέξει πάνω από 60.000 τόνους από την εγχώρια παραγωγή. [8]

Είναι εύκολα αντιληπτό για κάποιον, πως αν ο λιμός δεν έλαβε ολέθριες διαστάσεις (χωρίς αυτό να σημαίνει πως ο εκτιμώμενος αριθμός των τριάντα με σαράντα χιλιάδων νεκρών από ασιτία είναι μικρός) αυτό δεν συνέβη παρά χάρη στις προσπάθειες των ίδιων των πολιτών.

Σημαντικότερη ακόμα ωστόσο ήταν η ψυχολογική επίδραση αυτών των προσπαθειών – σε μία περίοδο όπου η ανασφάλεια και το άγχος της επιβίωσης δημιουργούσαν έντονους φόβους για την αποκτήνωση του πληθυσμού και την εξάρθρωση των κοινωνικών δεσμών ήρθε η ίδια η κοινωνία να απαντήσει με την δική της οργάνωση. Η ίδια η ύπαρξη του ΕΑΜ και αργότερα του ΕΛΑΣ, πέραν των οποιονδήποτε σχεδιασμών του Κομμουνιστικού Κόμματος, δεν είναι άσχετη με αυτές τις προσπάθειες – οι ένοπλες ομάδες των ανταρτών κέρδισαν πολλά εξασφαλίζοντας την κίνηση των ανθρώπων και των αγαθών στην δύσκολη εκείνη συγκυρία. Ήταν άλλωστε οι ίδιοι άνθρωποι που στελέχωναν αυτές τις ομάδες, με αυτούς που αξίωναν την ύπαρξή τους. Υπό αυτή την έννοια, η αναδιοργάνωση του κράτους των Αθηνών από το 1943 και η εξόρμησή του στην ύπαιθρο με τα εγκληματικά Τάγματα Ασφαλείας, δεν πρέπει να ιδωθεί μόνο υπό το πρίσμα ενός ευρύτερου πολεμικού ή αντικομμουνιστικού σχεδιασμού, αλλά και ως μία προσπάθεια της κεντρικής εξουσίας να επανεπιβεβαιώσει τον έλεγχο της στα εδάφη της.

Ακόμη και μία τόσο σύντομη επισκόπηση, μπορεί να αναδείξει αρκετές πτυχές ενός ζητήματος, που για την ελληνική κοινωνία μοιάζει ουτοπικό ή ακόμη χειρότερα εξωτικό και ίδιον πρωτόγονων κοινωνιών. Φυσικά ο κοινοτισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ή οι προσπάθειες αυτοοργάνωσης της κατοχικής περιόδου δεν είναι το ιδεατό παρελθόν ή η ιδανική εναλλακτική.

Οποιοσδήποτε κάνει τον κόπο να ασχοληθεί με το ζήτημα βλέπει σαφώς πως ο βιωμένος κοινοτισμός της Οθωμανικής περιόδου πάσχει τόσο πολιτικά όσο και στο επίπεδο διαβίωσης. Είναι, ωστόσο, έκδηλο πως και στον ελλαδικό και στον βαλκανικό χώρο, οι κοινωνίες, ακόμα και υπό τις πλέον δύσκολες συνθήκες, βρίσκουν τον τρόπο να οργανωθούν δίχως τις εξουσιαστικές δομές ενός κεντρικού κρατικού μηχανισμού.

Και από εδώ μπορούμε να εκκινήσουμε δημιουργώντας τα δικά μας προτάγματα.

Σημειώσεις:

[1] Γιώργος Δ. Κοντογιώργης, *Κοινωνική Δυναμική και Πολιτική Αυτοδιοίκηση – Οι ελληνικές Κοινότητες της τουρκοκρατίας*, Αθήνα 1982, Εκδόσεις Νέα Σύνορα, σ.σ. 60-62

[2] Δ. Κ. Βυζάντιος, *Η Βαβυλωνία, α' και β' έκδοση*, Επιμ. Σπύρος Ευαγγελάτος, Αθήνα 1972, Εκδοτική Ερμής. Στο διάσημο αυτό θεατρικό έργο του 1836, ο συγγραφέας διακωμωδεί τη γλωσσική ασυνεννοησία ανάμεσα σε Ρωμιούς από διάφορα μέρη του τότε ελληνισμού, από την Καππαδοκία έως την Κρήτη, τα Επτάνησα και την αρβανιτόφωνη ανατολική Ρούμελη. Φυσικά η ασυνεννοησία αυτή τονίζεται υπέρμετρα με απώτερο στόχο την κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού προς την δημιουργία και διάδοση ενός νέου, αποκαθαρμένου γλωσσικού εργαλείου, όπως δηλώνει και ο ίδιος ο συγγραφέας στον πρόλογο της Α' έκδοσης. Βλ. σ.σ. 79-81

[3] Gunnar Hering, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, Αθήνα 2012, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, σ. 114

[4] Γενικά για το ζήτημα της οικονομίας μικρής κλίμακας: Β. Νιτσιάκος, *Πεκλάρι*, Ιωάννινα 2015, Εκδόσεις Ισνάφι. Στο ίδιο, συγκεκριμένα για το ζήτημα των δασών, βλ. σ.σ. 39-48

[5] Γιώργος Μαργαρίτης, *Προαγγελία θυελλωδών ανέμων...*, Αθήνα 2009, Εκδόσεις Βιβλιόραμα, σ. 245

[6] Μαρκ Μαζάουερ, *Τα Βαλκάνια*, Αθήνα 2001, Εκδόσεις Πατάκη, σ. 97

[7] Γιώργος Μαργαρίτης, *Προαγγελία θυελλωδών ανέμων...*, σ.σ. 261-262

[8] Γιώργος Μαργαρίτης, σ. 290

* Το παραπάνω άρθρο είναι προϊόν προβληματισμού που αναπτύχθηκε με αφορμή την εκδήλωση που διοργανώθηκε στον Ελεύθερο Κοινωνικό Χώρο Αλιμούρα στα Ιωάννινα, με θέμα τον κοινοτισμό και κεντρικό ομιλητή τον καθηγητή Βασίλη Νιτσιάκο, ο οποίος διόλου τυχαία προ ημερών δέχθηκε επίθεση από ακροδεξιούς, στην περιοχή της Κόνιτσας. Η εισήγηση του κ. Νιτσιάκου **ΕΔΩ**.

Φωτογραφία κειμένου: 1930, νεαροί βοσκοί με φόντο τα Γιάννενα, Nelly's (Έλλη Σουγιουλτζόγλου)

Alexander Nakov (1919-2018) : Συνέντευξη με τον Βετεράνο του Αναρχικού Κινήματος Βουλγαρίας

Ο Βούλγαρος αναρχικός Alexander Nakov (Баї Сандо) πέθανε το πρωί της 10ης Νοεμβρίου 2018, στην ηλικία των 99 ετών.

Ένας από τους τελευταίους αναρχικούς που επέζησαν από τα σταλινικά γκούλαγκ της Βουλγαρίας. Είχαμε τη μεγάλη τιμή να τον γνωρίσουμε ως Βαβυλωνία στο 4ο Βαλκανικό Αναρχικό Φεστιβάλ Βιβλίου που διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη το 2009, στη συνδιοργάνωση του οποίου συμμετείχαμε. Ο ίδιος δάκρυσε όταν

είδε τόσο κόσμο στην Ελλάδα να μοιράζεται τις ελευθεριακές ιδέες και να μαζεύεται στο φεστιβάλ αλλά και στην πορεία, η οποία έλαβε χώρα την επόμενη μέρα. Τις μέρες εκείνες δέχτηκε να μας παραχώρησει μία συνέντευξη, η οποία αποτελεί για εμάς σήμερα ένα ντοκουμέντο, ένα ζωντανό κομμάτι της επαναστατικής ιστορίας. Πρωτοδημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα Βαβυλωνία Φύλλο 58 και διατίθεται ηλεκτρονικά παρακάτω.

Αντίο Бай Сандо, όλα συνεχίζονται..!!!

Στο 4^ο Αναρχικό Βαλκανικό Φεστιβάλ Βιβλίου είχαμε τη χαρά να έρθουμε σε επαφή με τον βετεράνο του αναρχικού κινήματος της Βουλγαρίας Alexander Nakov (ή όπως τον φωνάζουν οι νεαροί αναρχικοί της Σόφιας "Bai Sando" – θείος Sando). Παρά τα 90 του χρόνια, παραμένει ακμαίος και απάντησε με πάθος στις ερωτήσεις που του θέσαμε σε συνέντευξη που παραχώρησε για τη Βαβυλωνία. Έχει εξαιρετική μνήμη και χαίρεται να μοιράζεται τις προσωπικές του εμπειρίες με τους νεαρούς συντρόφους του:

Πότε ήταν η πρώτη σου επαφή με το αναρχικό κίνημα;

Η πρώτη μου επαφή με το αναρχικό κίνημα συνέβη το 1936, την εποχή της Ισπανικής Επανάστασης. Και καθώς οι ηγετικές δυνάμεις σε αυτή την επανάσταση ήταν αναρχικοί, εκείνο τον καιρό στο Pernik, τη μεγαλύτερη πόλη της περιοχής, όπου εγώ δούλευα, ένα παιδί -ο Milen Pavlov- διακινούσε ένα παράνομο αναρχικό περιοδικό, το οποίο εκδιδόταν από την Ομοσπονδία των αναρχικών (εκείνη την περίοδο αναρχο-κομμουνιστές -FACB) και στο οποίο τα γεγονότα της Ισπανίας παρουσιάζονταν τελείως διαφορετικά απ' ό,τι τα παρουσίαζε ο κίτρινος τύπος εκείνη την περίοδο.

Εγώ ξεκίνησα να συμμετέχω σ' αυτή τη συλλογικότητα των 12-13 ατόμων στο Pernik και αναλάβαμε μία καμπάνια ενάντια στον Φράνκο με συνθήματα και αφίσες σε τοίχους. Εκείνη την περίοδο στο Pernik είχα επαφές όχι μόνο με αναρχικούς αλλά και με μπολσεβίκους, αλλά επέλεξα τους αναρχικούς γιατί προσέφεραν πολλή περισσότερη ελευθερία και ανεξαρτησία του ατόμου και

διάβασα επίσης για τις σφαγές των μπολσεβίκων εναντίον των αναρχικών στο ίδιο περιοδικό που εξέδιδε η FACB στη Σόφια.

Τον Σεπτέμβριο του 1938 οι μπολσεβίκικες δυνάμεις εγκατέλειπαν την Ισπανία -αφού αντιλήφθηκαν ότι η επανάσταση δεν οδηγιόταν εκεί που ήθελαν και αφού έλαβαν εντολές από το Στάλιν για την αποχώρησή τους- αλλά πριν απ' αυτό φρόντισαν να σαμποτάρουν την Επανάσταση καθώς δεν ήθελαν να πάρει αναρχική τροπή. Οι αναρχικοί ωστόσο δεν άφησαν το πεδίο μάχης πριν από τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 1938. Λίγους μόλις μήνες μετά από αυτά τα γεγονότα, οι μπολσεβίκοι συνάψανε φιλίες με τους φασίστες, υπογράφοντας τη Molotov-Ribentrop συνθήκη. Ήταν η συνθήκη που βοήθησε τον Χίτλερ να ξεκινήσει τον πόλεμο ενάντια στην Πολωνία -και όταν οι γερμανικές δυνάμεις έφτασαν στη μέση της Πολωνίας και οι Πολωνοί ήλπιζαν σε βοήθεια, οι ρωσικές δυνάμεις τους επιτέθηκαν από την άλλη πλευρά!

Ποιες ήταν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες το αναρχικό κίνημα εξελίχθηκε την περίοδο του Μεσοπολέμου; Μπορείς να μας περιγράψεις μερικά από τα γεγονότα που καταδεικνύουν την καταστολή του μοναρχο-φασιστικού καθεστώτος;

Την περίοδο του μεσοπολέμου το αναρχικό κίνημα στη Βουλγαρία βρισκόταν σε εξαιρετική άνοδο, ιδιαίτερα στη νοτιοδυτική ένωση της ομοσπονδίας που περιλάμβανε τις πόλεις Blagoevgrad (τότε ονομαζόταν Gorna Dgumaja), Dupnitsa, Pernik, Radomir, το αναρχικό κίνημα εξελισσόταν πολύ γρήγορα σε όλες αυτές τις πόλεις και τα χωριά. Είχαμε πολύ καλούς οργανωτές και ομιλητές, μάλιστα σε κάποιες περιοχές είχαμε περίπου 20 αναρχικούς σε κάθε χωριό. Κατά την περίοδο του μεσοπολέμου λειτουργούσαμε πολύ καλά!

Οι αναρχικοί συμμετείχαν σε απεργίες στα καπνεργοστάσια και αλλού, γενικά ενάντια στο καπιταλιστικό σύστημα της εποχής. Οι αναρχικοί εκείνη την περίοδο εξέδιδαν πολλά βιβλία και μπροσούρες. Είχαμε περισσότερους από 20 ανθρώπους που έγραφαν πάνω σε αναρχικά θέματα, μεταφράζονταν πολλά βιβλία, ιδίως γύρω στα 1931-'34. Αλλά το 1934 έγινε ένα φιλοφασιστικό

πραξικόπημα κι έτσι απαγορεύτηκαν όλα τα πολιτικά κόμματα και οργανώσεις αλλά ακόμα και τότε οι ομάδες μας ήταν ενεργείς, συμμετέχοντας σε όλες τις απεργίες και τις διαδηλώσεις ενάντια στο καθεστώς. Οι άνθρωποί μας συμμετείχαν, επίσης, σε καμπάνιες ενάντια στον αλκοολισμό και το κάπνισμα, στα Εσπεράντο κινήματα κοκ.

Όλη αυτή την περίοδο μέχρι τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο οι ομάδες μας συμμετείχαν σχεδόν παντού με προπαγάνδισή των αναρχικών ιδεών. Σε όλες αυτές τις δράσεις που οργανώνονταν από αναρχικούς, ήμουν πολύ ενεργός στην περιοχή μου -ήμουν η σύνδεση ανάμεσα στις οργανώσεις στις πόλεις Pernik, Dupnitsa, Radomir, Kyestendil αλλά και στα χωριά. Η καταστολή του φιλοφασιστικού καθεστώτος εντοπιζόταν κυρίως στις δίκες εναντίον των αναρχικών της περιοχής μας, αλλά και πριν, ιδίως κατά την περίοδο 1923-'25 σκοτώθηκαν πολλοί από το κίνημά μας. Πολλοί εκείνη την περίοδο συμμετείχαν ή ακόμη και οργάνωναν αντάρτικο κίνημα -έτσι οργανώθηκε η *εξέγερση του Kilifareno* από τους αναρχικούς. Οπότε, στην περίοδο του μεσοπολέμου, οι Βούλγαροι αναρχικοί έπαιξαν έναν πολύ σημαντικό ρόλο. Είχαμε πολύ σημαντικούς, έξυπνους και ταλαντούχους συντρόφους, όπως ο Manol Vassev, ο Alexander Spaundgiev, ο Varban Kilifarski και πολλοί άλλοι...

Ποιες ήταν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εξελίχθηκε το κίνημα κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο; Ποιες ήταν οι δραστηριότητες του κινήματος αυτή την περίοδο;

Εκείνη την περίοδο, πριν δηλαδή την επίθεση των Ναζί στη Σοβιετική Ένωση, πολλοί από μας βρίσκονταν σε φυλακές και σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, ενώ οι μπολσεβίκοι δεν διώκονταν, γιατί δεν είχαν αντιφασιστική δράση εκείνη την περίοδο. Προχώρησαν στο αντιφασιστικό μόνο όταν ο Χίτλερ επιτέθηκε στη Σοβιετική Ένωση και μόνο τότε ξεκίνησαν να γεμίζουν οι φυλακές αλλά κυρίως λόγω του αντάρτικου εκείνη την εποχή... Γιατί ξέραμε τι θα συνέβαινε σ' εμάς αν νικούσαν και τελικά επικρατούσαν οι μπολσεβίκοι και γι' αυτό δεν είχαμε μαζικό αναρχικό ανάρτικο κίνημα. Και οι φόβοι μας επιβεβαιώθηκαν στη συνέχεια... αλλά

τέλος πάντων κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο είχαμε αναρχικό αντάρτικο καθώς και αναρχικούς στη φυλακή.

Από αυτά που ξέρουμε, οι κύριες δυνάμεις ενάντια στο μοναρχο-φασιστικό καθεστώς ήταν το Κομμουνιστικό και το Αγροτικό Κόμμα. Ποιο ήταν το επίπεδο συνεργασίας μαζί τους;

Όταν οι αγρότες και οι κομμουνιστές ξεκίνησαν ενιαίο μέτωπο -το αποκαλούμενο “Πατριωτικό Μέτωπο”- εμείς δεν συμμετείχαμε, αφού όλη η δομή ήταν εξουσιαστική και ο σκοπός τους ήταν να κάνουν την Αντιφασιστική Ένωση πρόσχημα για την κατάληψη της εξουσίας της χώρας κι εμείς από την άλλη δεν θέλαμε να γίνουμε “φίλοι” με τους μπολσεβίκους.

Εμείς ήμασταν στην πραγματικότητα οι **πρώτοι αντιφασίστες στη Βουλγαρία**, γιατί όταν οι μπολσεβίκοι και οι φασίστες είχαν τη δική τους συνομοσπονδία, στη Βουλγαρία η μόνη αντιφασιστική τάση προερχόταν από το αναρχικό κίνημα! Δεν υπήρχαν άλλοι αντιφασίστες στη Βουλγαρία, ίσως μέρος των αγροτών ήταν επίσης αντιφασίστες -ορισμένοι απ’ αυτούς, γύρω στα 45 άτομα, είχαν δίκες μαζί με τον ηγέτη τους G.M. Dimitrov και οι περισσότεροι απ’ αυτούς μπήκαν σε φασιστικές φυλακές. Αλλά εκείνη την περίοδο οι μπολσεβίκοι δεν φυλακίζονταν, μόνο εμείς και κάποιοι από το αγροτικό κίνημα.

Κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου και σε όλη την ιστορία μας εμείς και οι μπολσεβίκοι είχαμε πάντα κόντρες, αλλά άλλο οι κόντρες για ιδεολογικές διαφωνίες και άλλο οι δολοφονίες! Γιατί και πριν καταλάβουν την εξουσία, κατά τη διάρκεια του αντάρτικου κινήματος, οι κομμουνιστές ήδη σκότωναν αναρχικούς στα δάση!

Τότε ήταν που σκοτώθηκε ο σύντροφός μας Kiril Kanev Arnaudov, κάπου μέσα στα βουνά της Ροδόπης, ο Raiko Kaytazon και πολλοί άλλοι σύντροφοι, πολύ πριν κατεβούν απ' τα βουνά... Και όσον αφορά στους αγρότες, είχαμε κανονικές σχέσεις, τίποτα ιδιαίτερο, δεν μπορείς να το πεις πραγματική συνεργασία. Αλλά η στάση μας εξηγείται επειδή όλοι τους, ακόμα και οι αριστεριστές ήταν πολύ εξουσιαστικοί ενώ εμείς ανέκαθεν ήμασταν αντιεξουσιαστές!

Πώς αντέδρασε το κίνημα μετά την πτώση του φασιστικού καθεστώτος και μέχρι την κατάληψη της εξουσίας από τους μπολσεβίκους;

Όταν κατέλαβαν οι μπολσεβίκοι την εξουσία, στις 9 Σεπτέμβρη του 1944, συνεργάστηκαν με τις στρατιωτικές δυνάμεις, με μέρος του αγροτικού κινήματος και με τους σοσιαλδημοκράτες και δημιούργησαν κάτι που ονομαζόταν "Πατριωτικό Μέτωπο" με το οποίο θα εξουσίαζαν τη Βουλγαρία την περίοδο που ονομάστηκε "Η Δημοκρατία του Λαού".

Το πρώτο πράγμα που έκαναν ήταν **στρατόπεδα συγκέντρωσης**, ο αριθμός τους έφτασε τα 86 κι εμείς, οι αναρχικοί, ήμασταν οι πρώτοι "φιλοξενούμενοι". Μας έστειλαν κυρίως στο στρατόπεδο της Dupnitsa, όπου υπήρχαν ελάχιστοι φασίστες, οι κρατούμενοι ήταν στη πλειοψηφία τους αναρχικοί. Στη συνέχεια προσπάθησαν με "ευγένεια" να καταστρέψουν το κίνημά μας. Έστειλαν έναν δογματικό μπολσεβίκο, τον Ruben Levi, για να μας μιλήσει θεωρητικά για τον αναρχισμό, να κάνει δηλαδή μια βόλτα στις πόλεις και τα χωριά για να μας εξηγήσει πόσο μη ρεαλιστικές και ουτοπικές είναι οι ιδέες του αναρχισμού. Αλλά όπου και αν πήγε, οι σύντροφοί μας αντέδρασαν στις ομιλίες του, δείχνοντας ότι αυτά που έλεγε ήταν καθαρά ψέματα και αντίθετα προς τις αναρχικές ιδέες και πρακτικές. Έτσι απέτυχε.

Στη συνέχεια καταλάβανε ότι δεν υπάρχει περίπτωση να εξαλείψουν τον αναρχισμό χτυπώντας τον ιδεολογικά. Φάνηκαν αδύναμοι και γι' αυτό ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν τις καταστροφικές τους δυνάμεις ενάντια στον αναρχισμό.

Με απλά λόγια, δεν υπήρξε ούτε μια μέρα χωρίς συλλήψεις αναρχικών στη χώρα. Όταν κάναμε μαζικές συγκεντρώσεις, τις απαγόρευαν. Κλείνανε στα στρατόπεδα συγκέντρωσης αναρχικούς χωρίς δίκες. Έκαναν όμως και κάτι δίκες όπως αυτή του ενεργού συντρόφου μας Manol Vassev -τον έβαλαν φυλακή και πριν τον απελευθερώσουν τον δηλητηρίασαν στη φυλακή γιατί ήταν καλός ομιλητής!

Όταν δεν κατάφεραν να σπάσουν το κίνημα, οι μπολσεβίκοι οργάνωσαν ένα πραγματικό πογκρόμ -τα χαράματα της **16ης Δεκέμβρη 1948** οι αρχές συνέλαβαν όλους τους αναρχικούς για τους οποίους υπήρχε φάκελος. **Ήταν πραγματική γενοκτονία εναντίον του αναρχικού κινήματος.**

Κάποιοι κατάφεραν να κρυφτούν και διέφυγαν μέσω τουρκικών, ελληνικών ή γιουγκοσλαβικών συνόρων και περίπου 100 σύντροφοι συγκεντρώθηκαν στη Γαλλία όπου οργάνωσαν την «*Ένωση Βούλγαρων Εξόριστων Αντιεξουσιαστών*». Εκεί εξέδιδαν την εφημερίδα «*Ο Δρόμος μας*», που έφτανε λαθραία και στη Βουλγαρία.

Οπότε, οι συλληφθέντες σύντροφοι ήταν περίπου 600-700 και ρίχτηκαν σε διάφορα στρατόπεδα συγκέντρωσης, ενώ στη συνέχεια μεταφερθήκαμε όλοι στο Belene στρατόπεδο, όπου το μεγαλύτερο ποσοστό κρατουμένων (1.500 άτομα) προερχόταν από το Αγροτικό Κόμμα (από την τάση του Nikola Petkov), ενώ το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό (600 άτομα, ανάμεσα στους οποίους κι εγώ) ήμασταν οι αναρχικοί. Ακολουθούσαν οι σοσιαλδημοκράτες και ορισμένοι τροτσκιστές ενώ υπήρχαν και ορισμένοι από τις φιλοφασιστικές οργανώσεις της Βουλγαρίας, ορισμένοι πρώην υπουργοί, δημόσιοι υπάλληλοι, βουλευτές κοκ... Αλλά υπήρχαν κι άλλοι κρατούμενοι -για παράδειγμα έλληνες αντάρτες- που είχαν δραπετεύσει στη Βουλγαρία για να αποφύγουν διώξεις από τους φασίστες και τους δεξιούς. Πολλοί απ' αυτούς πέθαναν εκεί από την πείνα. Προσπαθήσαμε να τους βοηθήσουμε, να τους δίνουμε φαγητό, αλλά στο Belene ο μεγαλύτερος εχθρός μας ήταν η πείνα και ο δεύτερος μεγαλύτερος τα βασανιστήρια.

Ελάχιστοι ήταν αυτοί που κατάφεραν να δραπετεύσουν, μόνο ένας

αναρχικός κι ένας αγρότης...

Μέχρι την πτώση του καθεστώτος, κατάφερε το αναρχικό κίνημα να αναπτύξει αντιστασιακές δράσεις;

Ναι, υπήρχε συμμετοχή των αναρχικών στην αντίσταση, ακριβώς την περίοδο που οι περισσότεροι ήμασταν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Υπήρχε μια ομάδα στην περιοχή Stara Zagora, 2 άτομα που συμμετείχαν στην ομάδα σκοτώθηκαν. Οι περισσότεροι που πήγαν στα δάση το έκαναν για να αποφύγουν την άμεση σύλληψη. Αλλά οι μπολσεβίκοι ήταν πολύ καλά οργανωμένοι -είχαν ρουφιάνους σε κάθε χωριό και πόλη. Και δυστυχώς πέτυχαν παρά το γεγονός ότι υπήρχε ένοπλο κίνημα που ονομαζόταν «Goryani» και στο οποίο συμμετείχαν αγρότες και άλλοι, αλλά στην πραγματικότητα δεν ήταν πολύ δυνατό κίνημα. Κάποιοι σύντροφοί μας πέρασαν στο αντάρτικο ενάντια στην κομμουνιστική δικτατορία. Πολλά μπορούμε να πούμε, αλλά δυστυχώς δεν υπάρχουν αρκετά γραπτά κείμενα από την περίοδο, **όλες οι μνήμες σβήστηκαν από τους μπολσεβίκους**. Πολύ αργότερα κάποιοι σύντροφοι ξεκίνησαν να γράφουν τις αναμνήσεις τους από τα στρατόπεδα και τις φυλακές.

Επέζησαν περίπου 15 σύντροφοι που έγραψαν τις αναμνήσεις τους από το μπολσεβίκικο καθεστώς του τρόμου. Οπότε, σήμερα υπάρχει βιβλιογραφία για την ιστορία του κινήματός μας. Ίσως τα καλύτερα για τις αναμνήσεις των συντρόφων είναι αυτά των Hristo Kolev Yordanov, Stoyan Tzolov, Slaveiko Pavlov, Ivan Drandov, το δικό μου, τα βιβλία του Georgi Konstantinov που συνεχίζει να γράφει και πολλών άλλων.

Σύμφωνα με την εμπειρία σου, πώς βλέπεις την εξέλιξη του σύγχρονου αναρχικού κινήματος και πώς πιστεύεις ότι θα εξελιχθεί;

Μετά την κατάρρευση του μπολσεβίκικου συστήματος το 1989, όταν όλες οι χώρες συνθηκολόγησαν άνευ όρων με τις δυτικές καπιταλιστικές δυνάμεις, το κίνημά μας ήταν λίγο πολύ κατεστραμμένο και δεν είχε τη δύναμη να ξεκινήσει τους αγώνες

του και πάλι. Οι περισσότεροι οργανωμένοι και ενημερωμένοι άνθρωποι που συμμετείχαν στο κίνημα σκοτώθηκαν ή εξορίστηκαν, οπότε αυτοί που επέζησαν ήταν ελάχιστοι, αλλά παρ' όλα αυτά επανασυγκροτήσαμε την Αναρχική Ομοσπονδία της Βουλγαρίας (FAB) ένα χρόνο μετά, στα 1990 και ξεκινήσαμε την αναρχική προπαγάνδισή.

Εκδίδαμε τη *Svobodna Misaľ* εφημερίδα και το *Svobodno Obshetvo* (Ελεύθερη Κοινωνία) περιοδικό, δεκάδες βιβλία για τον αναρχισμό. Παρά τη γενοκτονία εναντίον μας, εμείς οι επιζήσαντες καταφέραμε να οργανώσουμε και να επιδράσουμε στους νεότερους και σήμερα αν και δεν είμαστε τόσοι πολλοί έχουμε μία σταθερή ομάδα ανθρώπων που πιστεύω ότι θα συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους και θα οργανώσουν δικτύωση με τις αναρχικές ομάδες σε όλη τη χώρα.

Οπότε, κατά τη γνώμη μου, ένα κίνημα που έχει παρελθόν έχει και μέλλον! Γι' αυτό είμαι αισιόδοξος ότι για όσο ζω -τώρα είμαι 90 χρονών- θα προσφέρω στο κίνημα όσο μπορώ.

Όσον αφορά στο παγκόσμιο αναρχικό κίνημα τώρα, θεωρώ ότι το κίνημα αργά αλλά σταδιακά μεγαλώνει, ακόμα και σε χώρες όπου ο αναρχισμός κατεστάλη για πολλά χρόνια, όπως στην πρώην Γιουγκοσλαβία -στη Σερβία, στη Μακεδονία, στην Κροατία... **Στην Ελλάδα υπάρχει ένα πολύ ισχυρό, δημοφιλέσ και ενεργό κίνημα και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπέστη το χτύπημα της μπολσεβίκικης μπότας!**

Κλείνοντας, πρέπει να πω ότι και σε παγκόσμια κλίμακα αλλά κυρίως σε χώρες τόσο κοντινές όπως η Βουλγαρία και η Ελλάδα εν προκειμένω η συντροφικότητα είναι πολύ σημαντική, όπως και η ανταλλαγή εμπειριών, η οικονομική βοήθεια και η συμμετοχή σε κοινούς αγώνες.

Αυτό που συμβουλεύω τους νέους ανθρώπους είναι να παραμείνουν **Ενεργοί**, γιατί κάθε κίνημα στηρίζεται σε ενεργά άτομα, στους ώμους αυτών που είναι έτοιμοι να προσφέρουν τα πάντα, ακόμα και τη ζωή τους, για να γίνει το κίνημά μας ισχυρότερο!

Alexander Nakov

01/08/1919 – 10/11/2018

* Ο Alexander Nakon γεννήθηκε στη Βουλγαρία το 1919. Καταγόταν από φτωχή οικογένεια κι εργαζόταν σε ορυχεία και ως αγρότης. Από τις αρχές του 1937 συμμετέχει στο αναρχικό κίνημα. Το 1941, ο Nakon και πέντε άλλοι αναρχικοί συνελήφθησαν από την αστυνομία και καταδικάστηκαν σε 6 έως 8 χρόνια φυλάκιση. Μετά την απελευθέρωσή του στα τέλη του 1944 συμμετείχε στη δημιουργία της αναρχικής ομάδας «Ελυζέ Ρεκλύ» και της Αναρχικής Ένωσης Νοτιοδυτικής Βουλγαρίας.

Μετά την κήρυξη του αναρχικού κινήματος ως παράνομου από τις κομμουνιστικές αρχές, ο Nakon συνέχισε τη δραστηριότητά του, συμμετέχοντας σε ένα παράνομο αναρχικό συνέδριο και οργανώνοντας την αλληλοβοήθεια και τη συμπράταση σε αναρχικούς που καταδιώκονταν από το κράτος. Αποτέλεσμα αυτής του της δραστηριότητας ήταν να συλληφθεί το 1948 και να σταλεί στο στρατόπεδο εργασίας Belene όπου κρατήθηκε μέχρι το 1953. Μετά την απελευθέρωσή του, συνέχισε την αναρχική δραστηριότητα, με διανομή παράνομων εντύπων και δράση στα δίκτυα αλληλοβοήθειας.

Με την πτώση του καθεστώτος, ο Nakon συμμετείχε στην επανίδρυση της Βουλγαρικής Αναρχοκομμουνιστικής Ομοσπονδίας, η οποία αργότερα μετονομάστηκε σε Βουλγαρική Αναρχική Ομοσπονδία. Πριν από μια δεκαετία κυκλοφόρησε το βιβλίο του στα βουλγάρικα "Φάκελος 1218".

Η “Ριζοσπαστική” Ακροδεξιά & η “Φιλοσοφία” του Τεχνοφασισμού

Αλέξανδρος Σχισμένος

Η πρόσφατη άνοδος της ακροδεξιάς στην αμερικάνικη και ευρωπαϊκή πολιτική είναι ανησυχητική και συχνά παίρνει τη μορφή ενός ‘μαλακού’ νεοφασισμού, που θέλει να φανεί πιο μοντέρνος από τους παραδοσιακούς σκληρούς φασίστες.

Οι στόχοι μοιάζουν οι ίδιοι: η προώθηση της αυταρχικής διακυβέρνησης με μέσα αστυνομικής παρακολούθησης, η υποβάθμιση των ανθρώπων σε όργανα εκτέλεσης εντολών, ο διαχωρισμός των ανθρώπων σε προνομιούχους και σκλάβους, η άρνηση των οικουμενικών δικαιωμάτων, η λατρεία της ισχύος, η διαιώνιση της ιεραρχίας, η θωράκιση της κυριαρχίας, η καθυπόταξη της κοινωνίας, η εξόντωση των αντιφρονούντων.

Ο “μαλακός” νεοφασισμός οικειοποιείται μοντέρνες συμπεριφορές, χρησιμοποιεί τα social media, οικειοποιείται ακαδημαϊκούς θεσμούς για να τους στρέψει ενάντια στο αίτημα για πραγματική δημοκρατία. Ενισχύει την ταύτιση της κοινοβουλευτικής ολιγαρχίας με τη «δημοκρατία», παρουσιάζοντας τα σημερινά ολιγαρχικά κράτη ως «εξισωτικές δημοκρατίες», με σκοπό να καταδικάσει το δημοκρατικό πρόταγμα της κοινωνικής αυτοκυβέρνησης και της ισότητας ως υπεύθυνο για τα εγκλήματα του κράτους· την ίδια στιγμή που καταφάσκει στις πιο αυταρχικές κρατικές πολιτικές ελέγχου και καταστολής, ως μέσα υπεράσπισης των «ελευθεριών των προνομιούχων». Τα κυρίαρχα στρώματα παρουσιάζονται ως απειλούμενα (ο Ντ. Τζ. Τραμπ μιλά για τους απειλούμενους λευκούς άνδρες) και η νεοδεξιά ως «ριζοσπαστική».

Ο καθηγητής Stephen Elliot-Buckley περιέγραψε το 2014 τα χαρακτηριστικά του ρεύματος που ονομάζει «**μαλακό φασισμό**» (**soft fascism**):

«Ο μαλακός φασισμός είναι μια διαδικασία αντιδημοκρατικής διακυβέρνησης που δεν είναι τόσο απόλυτα ολοκληρωτική ή αυταρχική, όπως τα πιο ιστορικά αλησμόνητα φασιστικά κράτη. Η μαλακή φασιστική διακυβέρνηση έχει χαρακτηριστικά όπως:

- διεφθαρμένες εκλογικές διαδικασίες

- νομοθετικές τακτικές που υπονομεύουν τη δημοκρατική συμμετοχή
- αδικαιολόγητη παρακολούθηση των πολιτών
- περιορισμός του χρόνου διαβούλευσης
- φίμωση των δημοσίων λειτουργιών
- θάψιμο των δικαστικών αποφάσεων κατά των νομοθετικών καταχρήσεων
- ποινικοποίηση της διαφωνίας.»

Μπορούμε να αναγνωρίσουμε αυτά τα χαρακτηριστικά σε καθεστώτα όπως το κράτος του Πούτιν (και της Gazprom), του Ερντογάν, του Ορμπαν, του Μπολσονάρο, που καταχρηστικά ονομάζονται «ρεπούμπλικες» (αντιπροσωπευτικές ολιγαρχίες) και, ακόμη πιο καταχρηστικά μεταφράζονται στα ελληνικά ως «δημοκρατίες» (όπως και το νεοελληνικό κράτος).

Αυτή η μετάφραση, αυτή η κατάχρηση, δεν είναι ένα απλό σφάλμα. Είναι η πολιτική διπροσωπία της νεωτερικής εξουσίας, που από τη μία ντύνει τα αυταρχικά καθεστώτα με ένα μανδύα δικαίωσης και από την άλλη ζητεί να σπιλώσει τη δημοκρατία, αποσαθρώνοντας τα θεμέλια του δημοκρατικού προτάγματος, δηλαδή την άρρηκτη σύνδεση της ισότητας και της ελευθερίας που συνιστούν τον πυρήνα της ατομικής και κοινωνικής αυτονομίας.

Και αυτό είναι εξίσου επικίνδυνο και ανιστόρητο: Επικίνδυνο από τη μια γιατί χαρίζει στο ολιγαρχικό σύστημα μια ευκαιρία να φανεί ως κοινωνικό, ενώ είναι βαθιά αντι-κοινωνικό – Από την άλλη, γιατί στερεί από τα πολιτικά κινήματα κάθε πρόταγμα κοινωνικής αυτοκυβέρνησης και τα οδηγεί στον αντι-κοινωνικό σεχταρισμό, προάγγελο της τυραννίας. Ανιστόρητο γιατί συσκοτίζει το γεγονός ότι η μοντέρνα ολιγαρχία, – Republic – δεν έχει καμία σχέση με την δημοκρατία, την άμεση δημοκρατία.

Ας πάρουμε για παράδειγμα τις ΗΠΑ, και ας ακούσουμε τον Yascha Mounk, λέκτορα στο Harvard, που δεν είναι κάποια αναρχική σχολή. Ο λέκτορας είναι σαφής:

«Η ανατροπή των προτιμήσεων του λαού στο δήθεν δημοκρατικό μας σύστημα διερευνήθηκε σε μια μελέτη του 2014 από τους πολιτικούς επιστήμονες Martin Gilens του Princeton και Benjamin I. Page του Northwestern. Τέσσερις ευρείες θεωρίες προσπάθησαν από καιρό να απαντήσουν σε ένα θεμελιώδες ερώτημα σχετικά με την κυβέρνησή μας: Ποιος κυβερνά; Μία θεωρία, αυτή που διδάσκουμε τα παιδιά μας στις τάξεις των πολιτικών μαθημάτων, υποστηρίζει ότι οι απόψεις των απλών ανθρώπων είναι καθοριστικές. Μια άλλη θεωρία υποδηλώνει ότι οι μαζικές ομάδες συμφερόντων όπως το AARP έχουν τη δύναμη. Μια τρίτη θεωρία προβλέπει ότι οι επιχειρηματικές ομάδες όπως οι Independent Insurance Agents and Brokers of America και η National Beer Wholesalers Association (οι ανεξάρτητοι ασφαλιστικοί πράκτορες και μεσίτες της Αμερικής και η εθνική ένωση χονδρεμπόρων μπίρας) χειραγωγούν τις διαδικασίες. Μια τέταρτη θεωρία υποστηρίζει ότι η πολιτική αντικατοπτρίζει τις απόψεις της οικονομικής ελίτ.

Οι Gilens και Page εξέτασαν αυτές τις θεωρίες παρακολουθώντας πόσο καλά οι προτιμήσεις των διαφόρων ομάδων προέβλεπαν τον τρόπο με τον οποίο το Κογκρέσο και το εκτελεστικό τμήμα θα ενεργούσαν σε 1.779 ζητήματα πολιτικής για διάστημα δύο δεκαετιών. Τα αποτελέσματα ήταν συγκλονιστικά. Οι οικονομικές ελίτ και οι ομάδες περιορισμένων συμφερόντων είχαν μεγάλη επιρροή: κατάφεραν να επιβάλουν τις πολιτικές της προτίμησής τους περίπου στις μισές περιπτώσεις και να σταματήσουν τις νομοθεσίες στις οποίες αντιτάχθηκαν σχεδόν πάντοτε. Οι μαζικές ομάδες συμφερόντων, εν τω μεταξύ, είχαν ελάχιστη επίδραση στη δημόσια πολιτική. Όσον αφορά τις απόψεις των απλών πολιτών, δεν είχαν ουσιαστικά κανένα ανεξάρτητο αποτέλεσμα.

[...] Σε κάποιο βαθμό, φυσικά, η αδιαφορία του πολιτικού συστήματος της Αμερικής είναι προσχεδιασμένη. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ιδρύθηκαν ως ρεπούμπλικα [σ.τ.μ. republic – κοινοβουλευτική ολιγαρχία], όχι ως δημοκρατία. Όπως έδειξαν σαφώς οι Αλεξάντερ Χάμιλτον και Τζέιμς Μάντισον στα Federalist Papers, η ουσία αυτής της ρεπούμπλικας θα συνίστατο -με

έμφαση- “ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, και ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ, από οποιοδήποτε μερίδιο” στην κυβέρνηση. Αντίθετα, οι λαϊκές απόψεις θα μεταφραστούν στη δημόσια πολιτική μέσω της εκλογής αντιπροσώπων “των οποίων η φρόνηση μπορεί”, σύμφωνα με τα λόγια του Μάντισον, “να διακρίνει καλύτερα το αληθινό συμφέρον της χώρας τους”[1].»

Η πολιτική θεωρία της νεοδεξιάς ή εναλλακτικής δεξιάς (alt-right), της Λεπέν, του Τραμπ, του Μπάννον, προσπαθεί να καταλογίσει τις ευθύνες της φιλελεύθερης ολιγαρχίας στη δημοκρατία. Και, όπως και οι φασίστες πρόγονοί της, κλίνει προς την λαϊκιστική τυραννία: Όπου λαϊκισμός = οποιαδήποτε πολιτική θεώρηση προωθεί ένα σχήμα κάθετης υποταγής, με τον λαό στη βάση και τον κυρίαρχο (τύραννο) στην κορυφή, δίχως μεσολάβηση ή αμφισβήτηση της τυραννικής κυριαρχίας. Προκειμένου να φανούν ως προασπιστές της «ελευθερίας» των προνομιούχων, προσπαθούν να παρουσιάσουν την ισότητα ως αντίθετο στην ελευθερία. Αν ως ελευθερία νοείται η κυριαρχία του προνομιούχου, βλέπουμε πολύ καλά πώς το δημοκρατικό αίτημα της εξισωτικής κοινωνικής ελευθερίας εμποδίζει την απληστία των «ελεύθερων» ορέξεων της κυριαρχίας. Ας σημειώσουμε τη λέξη *όρεξη*, αποτελεί κομβική έννοια των νεοδεξιών μανιφέστων.

Φυσικά η νέα δεξιά φέρει πολλά πρόσωπα και γρήγορα ξεπηδούν από τις εκδηλώσεις της οι παραδοσιακές φασιστικές εκδηλώσεις: δολοφονική βία κατά των μεταναστών, αγκυλωτοί σταυροί, νεοναζί, φασιστικοί χαιρετισμοί, πυρσοί, όπως βλέπουμε από το Charlottesville το 2017. Όμως το περιτύλιγμα, εμπεριέχει, πέρα από τον παραδοσιακό εθνικισμό που ενδημεί στη χώρα μας (έχουμε ήδη ασχοληθεί με αυτόν), και ορισμένες μεταμοντέρνες, διανοουμενίστικες παραλλαγές. Αυτές είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς στον αμερικάνικο και δυτικοευρωπαϊκό κόσμο, όπου εμφανίζονται επίσης οικοφασίστες και τεχνοφασίστες. Σήμερα, ας σταθούμε λίγο στους τελευταίους.

Αφορμή για το συγκεκριμένο σημείωμα αποτελεί ένα τοπικό νέο των ημερών.

Μαθαίνουμε ότι το Σάββατο 10/11/18 στα Γιάννενα θα γίνει μια εκδήλωση με τίτλο «Οι φιλοσοφικές επιρροές της ριζοσπαστικής δεξιάς», και ομιλητές τους υποψήφιους διδάκτορες Μιχάλη Βραζιτούλη και Κώστα Φιλιππάκη. Στην αφίσα διαφημίζεται ο γνωστός ακροδεξιός και κατηγορούμενος για λόγο μίσους ενάντια στις γυναίκες και ενάντια στους τρανς Jordan Peterson, και ο τεχνοφασίστας Nick Land – οπότε μάλλον έχουμε μια πρώτη εμφάνιση του νέου ακροδεξιού λόγου στα Γιάννενα...

Ριζοσπαστική δεξιά ονομάζεται ο πρωτοφασισμός[2] και ο φασισμός, σε αντιδιαστολή προς τη *συντηρητική δεξιά* της εκκλησίας και της μοναρχίας. «Η διαφαινόμενη μετατόπιση προς το νεοσυντηρητισμό στην Ευρώπη στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και ιδιαίτερα η πολιτική σταθεροποίηση, ή ακόμη και η συμμετοχή σε κυβερνήσεις συνασπισμού, νέων κομμάτων της “ριζοσπαστικής δεξιάς” σε μια σειρά ευρωπαϊκών χωρών (Γαλλία, Ιταλία, Αυστρία), ενισχύει την υπόθεση ότι ο φασισμός δεν ανήκε αποκλειστικά στο Μεσοπόλεμο, μα είναι συνυφασμένος με το σύγχρονο κράτος.», γράφει ο Αθανάσιος Μποχώτης (Παν. Κρήτης) στο βιβλίο του “Η ριζοσπαστική δεξιά” (Βιβλιόραμα, 2003).

Μα ποιοι είναι οι J. Peterson και N. Land;

Μας πληροφορεί συνοπτικά ο καθηγητής Στάθης Παπασταθόπουλος: «Για παράδειγμα, ο J. Peterson, είναι ένας από τους βασικούς υπέρμαχους της θέσης ότι βιώνουμε μια κρίση αρρενωπότητας, ως συνέπεια της επίδρασης του φεμινισμού και της Αριστεράς και πως αυτό θέτει σε κίνδυνο τον πολιτισμό! Αυτό για τις γυναίκες που είστε διατεθειμένες να ακούσετε για τα “εννοιολογικά του σχήματα”. Είναι ένας από τους αρνητές των επιστημονικών προειδοποιήσεων για το φαινόμενο και τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και αποτελεί και έναν από τους γνωστούς υποστηρικτές του Donald Trump.

Μπορείτε να καταλάβετε ότι και οι υπόλοιπες “ψυχολογικές θεωρίες” του είναι ανάλογης ποιότητας. Ο N. Land είναι από τους αγαπημένους “διανοητές” του πρώην βασικού συμβούλου του

Trump και θαυμαστή της Λεπέν Steve Bannon, το μανιφέστο του Dark Enlightenment αποτελεί μια από τις βίβλους των νέων ακροδεξιών κινήματων παγκόσμια, αποτελεί ένας από τους πιο ακραίους υπέρμαχους του τεχνο-καπιταλισμού, αντιφεμινιστής όσο δεν παίρνει και υπέρμαχος ενός ακραίου νεοδαρβινισμού και ρατσισμού.»

Ο Peterson δεν είναι καν άξιος λόγου. Ο Land όμως έχει αξιόλογη επιρροή, κυρίως λόγω της ακαδημαϊκής του παρουσίας πριν εγκαταλείψει το πανεπιστήμιο και γίνει γκουρού του τεχνοφασισμού.

Ο Land είναι ένας πρώην καθηγητής φιλοσοφίας του Warwick (Cybernetic Culture Research Unit), που εκκινά από τον Heidegger και τον αντι-ανθρωπισμό του (η διατριβή του ήταν πάνω στον Heidegger), ζητώντας να εκπληρώσει πλήρως την παραίνεση του Γερμανού (πρώην ναζί) φιλοσόφου, για αντικατάσταση της σκέψης από την κυβερνητική (Cybernetics! Απάντησε ο Heidegger στην ερώτηση: 'Τι θα αντικαταστήσει τη φιλοσοφία', στην τελευταία του συνέντευξη στο Der Spiegel το 1966 -δημοσιεύτηκε το 1976).

Ο Land εμπνεύστηκε επίσης από τη συνεργασία Deleuze – Guattari και την έννοια της *απεδαφικοποίησης (déterritorialisation)*, που αφορά τη “σχιζοφρενική” φύση της υποκειμενικότητας στην καπιταλιστική κοινωνία. Ο Land θέλει να ξεμπερδεύει με το υποκείμενο και να ασχοληθεί με τη διαδικασία της απεδαφικοποίησης καθ' εαυτή, χαιρετίζοντας τον καπιταλισμό ως απρόσπη διαδικασία τεχνολογικής ανάπτυξης.

Το 1998 έφυγε από το πανεπιστήμιο, ως προφήτης του δεξιού *Επιταχυντισμού (Accelerationism)*, ενός νέου cyber-punk ρεύματος, με στόχο, μέσω της κυβερνητικής και της προσθετικής τεχνολογίας, να επιταχύνει την τεχνολογική πρόοδο. Οι 'αριστεροί' εκπρόσωποι βλέπουν την τεχνολογία ως μέσον κοινωνικής απελευθέρωσης, μέσω της εξισωτικής διάδοσης της πληροφορίας. Οι 'δεξιοί' βλέπουν την κοινωνία ως εμπόδιο στην τεχνολογία. Ζητούν έναν αυταρχικό αντι-ανθρωπιστικό

καπιταλισμό, φασιστικής μορφής, δηλαδή κορπορατιστικής, όπου οι εταιρείες θα είναι το κράτος, προκειμένου να επιτύχουμε την μέγιστη τεχνολογική ανάπτυξη, δηλαδή το ασαφές τίποτε, αφού ούτε εξηγούν ποτέ τι σημαίνει ανάπτυξη, ούτε ποιο είναι το μέγιστο όριό της. Προφανώς η αυτοκαταστροφή της ανθρωπότητας.

Στρέφουν έτσι την κριτική ενάντια στην κοινωνία, την οποία ζητούν να απομονώσουν από την πολιτική μέσω της πλήρους τεχνικοποίησης της πολιτικής. Δηλαδή την κατάργηση της πολιτικής και την αφομοίωση του κράτους από τις εταιρείες. Δηλαδή την πλήρη καθυπόταξη της κοινωνίας, αναγνωρίζοντας ως τροχοπέδη στην κυριαρχία τις κατεκτημένες με αγώνες, πολιτικές ελευθερίες. Έτσι ενισχύουν την κρατική κυριαρχία διπλά, από τη μία υποβαθμίζοντας τις ανθρώπινες συλλογικότητες και από την άλλη προωθώντας τις φασιστικές τάσεις του κράτους.

Με αφορμή την εκδήλωση παρουσίασης της “φιλοσοφίας” του Nick Land, διάβασα το μανιφέστο του “Σκοτεινός Διαφωτισμός” (Dark Enlightenment- 2012), που μου προκάλεσε ανακάτωμα στο στομάχι. Καταρχάς, ο εξυπνακίστικος τίτλος, «Σκοτεινός Διαφωτισμός», αποτελεί ‘κρυμμένη’ (;) υιοθέτηση του σκοταδισμού. Αντίθετα από τους Adorno και Horkheimer, που στην διαλεκτική του διαφωτισμού κάνουν κριτική στα αντι-ανθρωπιστικά στοιχεία του διαφωτισμού, την κυριαρχία του Λόγου (ψευδοορθολογική κατά τον Καστοριάδη), την λατρεία της τεχνικής, την απογύμνωση του ανθρώπου μέσω της πραγματοποίησης και της αλλοτρίωσης, ο Land και οι οπαδοί του θέλουν να ενισχύσουν αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά, στο βωμό μιας «προόδου» δίχως άνθρωπο.

Λοιπόν, ο εν λόγω νεοφασίστας περιγράφει τις ιδέες της ισότητας και της αλληλεγγύης ως διασπορά του ιού των ζόμπι! Προτείνει επίσης να απομονωθούν οι αδύναμοι, γιατί λέει, εξαπλώνουν τον ιό των ζόμπι:

«Η δημοκρατία καταναλώνει πρόοδο. Όταν γίνεται αντιληπτή από την σκοπιά του σκοτεινού διαφωτισμού, ο κατάλληλος τρόπος

ανάλυσης για τη μελέτη του δημοκρατικού φαινομένου είναι η γενική παρασιτολογία. [...] Δεδομένου ότι ο πληθυσμός είναι πολύ μολυσμένος από τον ιό ζόμπι και οδηγεί σε κανιβαλιστική κοινωνική κατάρρευση, η προτιμώμενη επιλογή είναι η καραντίνα. (...) Η κοινωνική αλληλεγγύη, στη συγκεκριμένη αντίθεση, είναι ο φίλος του παρασίτου.»

Γιατί;

«Οι άνθρωποι δεν είναι ίσοι, δεν αναπτύσσονται εξίσου, οι στόχοι και τα επιτεύγματά τους δεν είναι ίσοι και τίποτα δεν μπορεί να τους κάνει ίσους.»

Γελοία ρητορική εξίσωση των πολιτικών δικαιωμάτων (ισότητα) με τη βιολογική ταύτιση (ομοιότητα). Αντί να πει οι άνθρωποι δεν είναι ίδιοι, λέει δεν είναι ίσοι – Πολύ έξυπνος. Συνεπώς, τα ίσα δικαιώματα είναι παρασιτικός ιός ζόμπι. Η πολιτική σφαίρα της ισότητας των δικαιωμάτων μπερδεύεται επίτηδες αλλά όχι επιτήδεια, με τη βιολογική σφαίρα της ομοιότητας. Ζητεί να παρουσιάσει την ισότητα ως εμπόδιο της διαφορετικότητας, ενώ η κοινωνική ισότητα αποτελεί προϋπόθεση της διαφορετικότητας των ατόμων. Αντιθέτως ο ίδιος ζητεί να στηρίξει την κοινωνική ανισότητα στη διαφορετικότητα, παρόμοια με τους ρατσιστές δουλεμπόρους του 19^{ου} αιώνα. Τι καλά που τα λέει ο Λευκός Πλούσιος Άνδρας, όταν νιώθει ‘περιορισμένος’ στην άσκηση των προνομίων του. Α, και ο ρατσισμός είναι κοινή λογική, αφού όλοι βλέπουν τις “εξωτερικές διαφορές ανάμεσα στις ράτσες!” Τρομερά βαθιά σκέψη, ρηχή όπως η μούχλα, που δικαιολογεί εξίσου π.χ. έναν ρατσισμό των γαλανομάτηδων έναντι των πρασινομάτηδων...

Προκειμένου να προτείνει την κατάργηση της πολιτικής υπέρ της τεχνικής, ανάγει την πολιτική στη βιολογία: “Εκεί που ο προοδευτικός διαφωτισμός βλέπει πολιτικά ιδεώδη, ο σκοτεινός διαφωτισμός βλέπει ορέξεις.” Δεν μας εξηγεί καθόλου από πού πηγάζουν και πού στοχεύουν αυτές οι “ορέξεις”. Η έννοια της όρεξης [appetite] χρησιμοποιείται προκειμένου να αφαιρεθεί το σημασιακό περιεχόμενο κάθε πολιτικής στάσης και να αποδοθούν

οι πολιτικές επιλογές σε ορεκτικές ενορμήσεις. Έτσι κάθε ουσιαστικός πολιτικός στόχος μετατρέπεται σε κάτι ζώδες, δηλαδή την ικανοποίηση μιας όρεξης. Η αποκτήνωση του ανθρώπου αποτελεί προϋπόθεση για την τεχνολογική κατάργηση της πολιτικής.

Όμως ο Land προσπαθεί να χειραγωγήσει και την κοινωνική δυσaréσκεια ενάντια στις ανισότητες του ολιγαρχικού καθεστώτος. Προκειμένου να το κάνει αυτό, ταυτίζει τον βιασμό της δημοκρατίας με την ίδια τη δημοκρατία. Ας πούμε, ταυτίζει τις οικονομικές πολιτικές κατεξοχήν ολιγαρχικών εξουσιών όπως π.χ. της Ευρωπαϊκής Τράπεζας και του Eurogroup με τη δημοκρατία. Ένα απόσπασμα που αναφέρεται στην Ελλάδα είναι ενδεικτικό:

«Ως μικροκοσμικό μοντέλο για το θάνατο της Δύσης, που παίζει σε πραγματικό χρόνο, η ελληνική ιστορία είναι υπνωτική. Περιγράφει ένα τόξο 2.500 χρόνων που απέχει πολύ από το να είναι τακτοποιημένο αλλά είναι ακαταμάχητα δραματικό, από την πρωτοδημοκρατία έως την ολοκληρωμένη αποκάλυψη των ζόμπι. Η προνομιούχος αρετή της είναι ότι απεικονίζει απόλυτα τον δημοκρατικό μηχανισμό στα άκρα, χωρίζοντας τα άτομα και τον τοπικό πληθυσμό από τις συνέπειες των αποφάσεών τους, παρακάμπτοντας τη συμπεριφορά τους μέσω συστημάτων κεντρικής αναδιανομής μεγάλης κλίμακας. Εσείς αποφασίζετε τι κάνετε, αλλά στη συνέχεια ψηφίστε τις συνέπειες. Πώς μπορεί κάποιος να πει «όχι» σε αυτό;»

Η τύφλωση και ο σκοταδισμός, όπως επίσης η γελοιότητα του επιχειρήματος δεν αντέχουν στον κριτικό έλεγχο. Πέραν από το κλείσιμο του ματιού στον Oswald Spengler, που προφήτευσε το «θάνατο της Δύσης» ήδη από το 1918, ο Land μπερδεύει την αρχαία δημοκρατία (άμεση δημοκρατία) με το σύγχρονο νεοελληνικό κράτος, σε μία πρόταση, σε ένα τόξο 2.500 ετών. Λες και όλα όσα συνέβησαν στο μεταξύ, η αυτοκρατορία του Μ. Αλεξάνδρου, η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η Φραγκοκρατία, η Οθωμανική Αυτοκρατορία, δεν έχουν καμία σημασία! Σαφώς η άγνοια της ιστορίας είναι προϋπόθεση για

τέτοιες ανοησίες! Ο “δημοκρατικός” δε “μηχανισμός στα άκρα” ταυτίζεται με την πλέον αντι-δημοκρατική πρακτική, τον χωρισμό της κοινωνίας από τις συνέπειες των αποφάσεών της. Δηλαδή τον διαχωρισμό της κοινωνίας από την εξουσία, την υποταγή της στο κράτος.

Η έλλειψη δημοκρατίας παρουσιάζεται ως ακραία δημοκρατία! Αποκρύπτει το γεγονός ότι η κοινωνία δεν αποφασίζει, ούτε καν οι ψηφοφόροι. Όπως φαίνεται, ο Land χρησιμοποιεί την κοινωνική δυσαρέσκεια προκειμένου να προτείνει το απόλυτο κράτος, το κράτος-εταιρεία· ζητεί να κάνει τον διαχωρισμό κοινωνίας – εξουσίας απόλυτο, καταργώντας κάθε μορφή δημόσιου ελέγχου της απολυταρχίας.

Θέλει να εγκλωβίσει την κοινωνία σε μειονότητες υπό καραντίνα, να κάνει τους ανθρώπους να σιωπήσουν, κλεισμένοι σε στενότερα κλουβιά:

«Οι Εβραίοι του 17ου αιώνα του Άμστερνταμ [...] είχαν το δικαίωμα να μένουν μόνοι και εμπλούτισαν τις κοινωνίες υποδοχής τους. Οι δημοκρατικά εξουσιοδοτημένες ομάδες διαμαρτυρίας των νεότερων σύγχρονων χρόνων υποκινούνται από πολιτικούς ηγέτες για να ζητήσουν ένα (...) δικαίωμα ακρόασης, με κοινωνικές συνέπειες που είναι κατά κύριο λόγο κακοήθεις. [...]»

Βέβαια, ένας Σπινόζα ξέρει τι τράβηξε, διωγμένος από την εβραϊκή του κοινότητα λόγω των απόψεών του, αποδιωγμένος από την ολλανδική κοινωνία λόγω της εβραϊκής καταγωγής του, όμως ο Land δεν ιδρώνει. «Υποκινούνται» οι άνθρωποι σε κοινωνικούς αγώνες, λέει, επαναλαμβάνοντας την ρητορική των ρατσιστών του Νότου, που έλεγαν ότι οι μαύροι «υποκινούνταν» από τους Βόρειους πολιτικούς να εξεγερθούν ενάντια στη σκλαβιά τους.

Για να δείξει πόσο καλά είναι οι μειονοτικές κοινότητες σε καραντίνα, δεν παραλείπει να αναφέρει και τους Ναζί:

«Όταν η εξαιρετικά προχωρημένη «φυλετική προδοσία» είναι το βασικό σας φυλετικό χαρακτηριστικό, η ευκαιρία για μια βιώσιμη

εθνοκρατική πολιτική εξαφανίζεται σε μια λογική άβυσσο – ακόμα κι αν παραμείνουν αναμφίβολα ευκαιρίες μεγάλης κλίμακας. Είναι βέβαιο ότι ένας ναζιστής, εξ ορισμού, είναι πρόθυμος (...) να θυσιάσει την νεωτερικότητα πάνω στον βωμό της φυλετικής αγνότητας, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως θα καταλάβει, ούτε πως θα επιβεβαιώσει τραγικά, την αναπόφευκτη συνέπεια – πως πρόκειται να βγει εκτός νεωτερικότητας (και έτσι να ηττηθεί).»

Βλέπουμε πως δεν αρνείται τα ‘φυλετικά χαρακτηριστικά’, απλώς διαπιστώνει τη διάδοση της ‘φυλετικής προδοσίας’ ανάμεσα στους λευκούς που αναιρεί τη δυνατότητα μιας κλειστής ενδογαμίας. Παρ’ όλες τις “ευκαιρίες” που παρουσιάζονται στους ναζί (που χαρακτηρίζει ως “ατελείωτα συναρπαστικούς”) οι ίδιοι δεν μπορούν να φτιάξουν μια κλειστή κοινότητα, αρνούμενοι την νεωτερικότητα. Η λύση που προτείνει είναι η μεταφορά όλης της πολιτικής εξουσίας στις καπιταλιστικές εταιρικές δομές και η διάσπαση της κοινωνίας σε κλειστές κοινότητες, ανταγωνιστικούς (φυλετικούς) πυρήνες, καθεμιά με τον δικό της κυρίαρχο Άνδρα-Αφέντη στο πρότυπο των εταιρειών.

Ο Land βέβαια, όπως κάποτε και ο Heidegger, νιώθει υπεράνω του νεοφασιστικού κινήματος της alt-right, ενώ, σε απάντησή του στην ιστοσελίδα Quartz αρνείται πως είναι φασίστας διότι θεωρεί τον φασισμό “μαζικό αντι-καπιταλιστικό κίνημα” (sic). Φυσικά, δεν αρνείται τη χρησιμότητα του νεοφασιστικού alt-right το οποίο θεωρεί ότι “ανοίγει το δρόμο για πιο ρεαλιστικές πολιτικές”. Τεχνοφασίστας είναι, κατά τη γνώμη μου, ο κατάλληλος χαρακτηρισμός.

Ποιο είναι το όραμα του; Η Olivia Goldhill γράφει: «Ο Land πιστεύει ότι η πρόοδος στους υπολογιστές θα επιτρέψει στους κυρίαρχους ανθρώπους να συγχωνευθούν με μηχανές και να γίνουν cybernetic υπερ όντα [cyborgs]. Υποστηρίζει τον φυλετικό διαχωρισμό με την πεποίθηση ότι οι “ελίτ” θα ενισχύσουν τη νοημοσύνη τους [IQs] συναναστρεφόμενες αποκλειστικά μεταξύ τους. Ο καπιταλισμός δεν έχει ακόμη ξεπεραστεί πλήρως, υποστηρίζει, και η εταιρική εξουσία πρέπει να γίνει η οργανωτική δύναμη στην κοινωνία. [...] Ο κόσμος πρέπει να

ξεφορτωθεί την πολιτική δύναμη, σύμφωνα με το Dark Enlightenment, και αντίθετα, η κοινωνία πρέπει να σπάσει σε μικροσκοπικά κράτη, καθένα από τα οποία διευθύνεται αποτελεσματικά από έναν διευθύνοντα σύμβουλο.»[3]

Δεν χρειάζεται να εξηγήσουμε γιατί αποτελεί ένα παραλήρημα ακραίου νεοφιλελευθερισμού, κοινωνικού δαρβινισμού και ρατσισμού. Μία ακόμη ένδειξη της βαθιάς συνάφειας του νεοφιλελευθερισμού με τον φασισμό. Η συνάφεια αυτή στηρίζεται στο γεγονός πως ο φασισμός είναι η απόλυτη μορφή του κρατισμού, και, όπως είναι γνωστό, όταν ο νεοφιλελευθερισμός μιλά για “ελάχιστο” κράτος, στην πραγματικότητα εννοεί κράτος δίχως λογοδοσία, κράτος με αποκλειστικά αστυνομικό και κατασταλτικό ρόλο, δηλαδή απόλυτο κράτος. Είναι φυσικό σε ένα τέτοιο κράτος να μην χρειάζονται πολιτικοί αλλά τεχνοκράτες, καθώς οι δομές πολιτικής διαβούλευσης αντικαθίστανται από εταιρικές δομές πελατείας. Ο Benjamin Noys περιγράφει τον «Σκοτεινό Διαφωτισμό» ως «Επιτάχυνση του καπιταλισμού στο φασιστικό σημείο» και ο David Golumbia ως «λατρεία της δύναμης των εταιρειών, ώσπου οι εταιρείες γίνονται η μόνη εξουσία στον κόσμο.»

Ο Land είναι ο αγαπημένος θεωρητικός των νεοναζι Αμερικάνων όπως ο Richard Spencer, ιδρυτής του alt-right και των αυταρχικών εθνικιστών όπως ο Στηβ Μπάννον. Είναι εχθρός του ανθρωπισμού και, υποτίθεται, εκπρόσωπος ενός «έξυπνου φασισμού».

Όπως είδαμε εν συντομία, δεν είναι καθόλου «έξυπνος», αντιθέτως είναι ρηχός και «έξυπνακίστικος» που απαιτεί σοβαρή άγνοια ιστορίας και φιλοσοφίας, σοβαρή έλλειψη παιδείας και κοινού νου, για να χωνευθεί. Τέτοιες όμως είναι πάντα οι μορφές του φασισμού και οφείλουμε να αποκαλύπτουμε το κτηνώδες πρόσωπό τους πριν εμφανιστεί δημόσια. Δυστυχώς, βρισκόμαστε στην πολύ δυσάρεστη θέση να πρέπει να αποκαλύψουμε τη σάπια σκέψη παραληρούντων όπως του Land, του θεωρητικού του τεχνοφασισμού, όπως κάποιοι βρέθηκαν στην πολύ δυσάρεστη θέση να πρέπει να αντιμετωπίσουν σάπιους παραληρούντες όπως τον

Alfred Rosenberg, το θεωρητικό του ναζιστικού ρατσισμού.

Δεν πρέπει να μας καθησυχάζει η γελοιότητα και ρηχότητα τέτοιων απόψεων, αφού ο φασισμός είναι σαν τη μούχλα, δίχως βάθος, αλλά ικανός να καλύψει τα πάντα.

Σημειώσεις:

[1] Y. Mounk, «America is not a democracy», στην ιστοσελίδα:

(<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2018/03/america-is-not-a-democracy/550931/>)

[2] Για τις ρίζες του πρωτοφασισμού βλ. και το άρθρο του Umberto Eco “Ur-Fascism” στο New York Review of Books, 1995.

Στο διαδίκτυο εδώ:
https://geniusloci2017.wordpress.com/2017/11/09/ur_fascism/

[3]<https://qz.com/1007144/the-neo-fascist-philosophy-that-underrpins-both-the-alt-right-and-silicon-valley-technophiles/>

Οι φασιστικές Τάσεις του Σύγχρονου Φιλελευθερισμού

Αντώνης Μπούμας

Ο οικονομικός φιλελευθερισμός και ο πολιτικός αυταρχισμός / φασισμός δεν είναι μόνο συμβατά αλλά και αλληλοτροφοδοτούμενα καθεστώτα.

Αντιθέτως, ο οικονομικός φιλελευθερισμός είναι ασύμβατος με τη δημοκρατία, σε οποιαδήποτε μορφή της.

Ο οικονομικός φιλελευθερισμός προϋποθέτει και επιβάλλει την ιεραρχική διάρθρωση της παραγωγής και της διανομής. Αν η σύγχρονη επιχείρηση παρομοιαζόταν με κάποιο πολιτικό καθεστώς, θα έμοιαζε με τη Βόρειο Κορέα. Το ότι οφείλουμε να απεκδυόμαστε τη δημοκρατία κάθε φορά που διαβαίνουμε το κατώφλι του εργοδότη μας αποτελεί κάτι αυτονόητο μόνο για τις κοινωνίες που ζούμε. Στη σύγχρονη παραγωγή οι εταιρικές ιεραρχίες αμφισβητούνται με δριμύ τρόπο. Βασικά, οι σύγχρονες επιχειρήσεις βασίζονται στην επιτυχία τους στην αυτενέργεια των εργαζομένων με το διευθυντικό δικαίωμα και την ιεραρχική δομή των εντολών να συνιστούν πια απλώς το κέλυφος του παλιού.

Επιπλέον, ο οικονομικός φιλελευθερισμός απομονώνει και στεγανοποιεί αυτό που χαρακτηρίζει **“οικονομία”** από τη σφαίρα της πολιτικής με τρόπο που και πάλι αποτελεί κάτι αυτονόητο μόνο για τις κοινωνίες που ζούμε.

Τα παραπάνω αρκούν, για να χαρακτηρίσουμε τον οικονομικό φιλελευθερισμό ασύμβατο με την δημοκρατία. Δεν αρκούν όμως για να θεμελιώσουμε ότι ο οικονομικός φιλελευθερισμός τείνει προς τον πολιτικό αυταρχισμό / φασισμό. Κατ' αρχάς, υπάρχουν εποχές που ιστορικά ο πολιτικός αυταρχισμός / φασισμός υιοθετήθηκε από τους έχοντες των φιλελεύθερων οικονομιών ως μέσο ενάντια σε απειλές των προνομίων τους, που δεν μπορούσαν να απορροφηθούν με ειρηνικά μέσα.

Δεν βρισκόμαστε σε τέτοιες εποχές.

Η πιο ισχυρή απειλή για τον οικονομικό φιλελευθερισμό είναι η απορρόφηση του κοινωνικού από τις εμπορευματικές αγορές σε βαθμό τέτοιο, ώστε η οικολογική κρίση να μην βιώνεται ως τέτοια. Δυστυχώς, οι φιλελεύθερες οικονομίες δεν μπορούν να διαχειριστούν την κρίση, γιατί οι αγορές δεν προσμετρούν τα οικολογικά κόστη. Ελλείπει πολιτικής, που έχει απορροφηθεί από τον οικονομικό φιλελευθερισμό, χάνουμε το ανοσοποιητικό σύστημα, για να επιλύσουμε την οικολογική κρίση. Η κρίση αυτή είναι πραγματική αλλά ελλείπει ανατροπής θα καταστρέψει εμάς μαζί με τις αγορές.

Ο οικονομικός φιλελευθερισμός τείνει προς τον πολιτικό αυταρχισμό / φασισμό εξαιτίας των κοινωνιών που δομεί.

Η αντικατάσταση κάθε ανθρώπινης κοινότητας από την κοινότητα της αγοράς και η χρήση των ανθρώπων ως απλών μέσων προς το κέρδος αποτελούν ιδανικό έδαφος για την εργαλειοποίηση των ανθρώπων για ανώτερες ιδέες, όπως το έθνος. Αν οι άνθρωποι τυγχάνουν μεταχείρισης ως δοχεία εργασίας, τότε μπορεί δοθέντων των συνθηκών να γίνουν κρέας για κανόνια.

Ωστόσο, η **δόμηση κοινοτήτων** είναι μία αδήριτη ανάγκη. Σε κοινωνίες, που πέρα από την αγορά όλες οι υπόλοιπες κοινότητες καταρρέουν, η επιστροφή στη φαντασιακή θέσμιση του έθνους είναι ένα ελκυστικό καταφύγιο για τον σημερινό άνθρωπο. Σήμερα στην εξίσωση μπαίνει μία τρίτη συνιστώσα (πέρα από την εργαλειοποίηση και την κατάρρευση των κοινοτήτων). Η ιστορική και ιστορικά δίκαιη ήττα των αριστερών καθεστώτων αλλά και οι πολλαπλές ήττες άλλων οδών χειραφέτησης έχουν αφήσει τις κοινωνίες δίχως ελπίδα μέσα από τη συλλογική κινητοποίηση για έναν καλύτερο κόσμο. Η έλλειψη ελπίδας δεν αναιρεί την αλλαγή. Ωστόσο, αλλαγή χωρίς ελπίδα είναι αλλαγή προς το χειρότερο.

Σε αυτά τα πλαίσια, παρακολουθούμε τις αγορές ευλόγως να ανταποκρίνονται θετικά με την εκλογή αυταρχικών, ακροδεξιών και φασιστικών ηγετών, όπως οι Τραμπ, Μόντι, Ερντογάν και Μπολσονάρο. Η **άρση κάθε εμποδίου στην οικονομική δραστηριότητα** είναι η πεμπουσία τέτοιων καθεστώτων.

Οι φιλελεύθεροι της εποχής μας βρίσκονται απέναντι σε ένα υπαρξιακό δίλημμα. Αν θέλουν να είναι πιστοί στις ιδέες τους, θα πρέπει να αποφασίσουν με ποιους θα πάνε και ποιους θα αφήσουν. Το δίλημμα είναι υπαρξιακό γιατί αν θέλουν να αφήσουν τους φασίστες και να προσχωρήσουν στο δημοκρατικό τόξο, θα πρέπει να αφήσουν πίσω τους και τον ακραιφνή φιλελευθερισμό. Σε μία εποχή αποσταθεροποίησης το γάτζωμα στην πηγή, που αποσταθεροποιεί και φασιστικοποιεί τις κοινωνίες, την ίδια ώρα που ο φιλελεύθερος ομνύει στα ανθρώπινα δικαιώματα, συνιστά εγγενή αντίφαση, η οποία λύνεται μόνο με ριζική αναθεώρηση της

φιλελεύθερης ιδεολογίας.

Στο παρελθόν έχουν υπάρξει φιλελεύθεροι διαμετρήματος, όπως ο Τζων Στιούαρτ Μιλλ και Μπέρτραντ Ράσελ, που στο σχετικό ερώτημα πήραν το μέρος της ανθρωπότητας και είδαν με κριτική ματιά τις εγγενείς αδυναμίες των απόψεών τους. Ο σύγχρονος φιλελευθερισμός δεν έχει περιθώρια ριζικής αναθεώρησης, καθώς είναι **βαθιά διαποτισμένος από την ιδεολογική πίστη στην αποτελεσματικότητα των αγορών και στο τέλος της ιστορίας**. Ανήκει λοιπόν στο παρελθόν μαζί με τις υπόλοιπες ιδεολογίες του 20ου αιώνα. Αποτελεί όμως σίγουρα τομή στην ιστορία των ιδεών, που μπορούμε μόνο να υπερθεματίσουμε και όχι να παλινδρομήσουμε. Ας αφήσουμε τους φιλελεύθερους μαζί με τους φασίστες να το κάνουν αυτό.

Εμείς θα προχωρήσουμε μπροστά.

Η Κρήτη & τα ώριμα «φιλέτα» της Ανάπτυξης: Γιατί λέμε όχι στο Αεροδρόμιο στο Καστέλλι

Αρετή Πέτρου-Μάρα

μέλος της Πρωτοβουλίας πολιτών για τη διάσωση και αειφόρο ανάπτυξη της Πεδιάδος

Καταρχάς, θέλω να σας ευχαριστήσω που μας δίνετε το δικαίωμα να σας μιλήσουμε για τον τόπο μας. Έναν τόπο που επί 2,5 χιλιάδες χρόνια παράγει αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα. Έναν τόπο που σε μεγάλο βαθμό είναι μη αλλοτριωμένος από το μαζικό τουριστικό ρεύμα που επισκέπτεται την Κρήτη. Έναν τόπο που βάλλεται από το Κράτος και το Κεφάλαιο με τον πιο ύπουλο και παράδοξο τρόπο!

Θέλουν να κατασκευάσουν ένα αεροδρόμιο μέσα στη μοναδική εσωτερική πεδιάδα της Κρήτης που περικυκλώνεται από βουνά.

Λέμε όχι στην κατασκευή αυτού του έργου γιατί θα ξεριζωθούν 200.000 ελιές και μια γη υψηλής παραγωγικότητας, σε έκταση 12.000 στρεμμάτων, θα αποψιλωθεί και θα μετατραπεί από αγροτική σε βιομηχανική. Μια καταστροφική επιλογή για τον πρωτογενή τομέα, μείωση του αγροτικού εισοδήματος, ιδιοκτήτες γης που η κάλυψη των αναγκών τους βασίζεται στις δράσεις τους σε αυτή την περιοχή και που θα αναγκαστούν να ξενιτευτούν - όπως έγινε και στο παρελθόν με την κατασκευή του στρατιωτικού αεροδρομίου. Η αντικατάσταση τόσο πρασίνου από τσιμέντο και ρύπους καθώς και η αύξηση της θερμοκρασίας της περιοχής θα έχει καταστροφικές συνέπειες για την υπόλοιπη αγροτική παραγωγή.

Επιπλέον 1,8 εκατομμύρια καταμετρημένες ελιές στην Πεδιάδα θα υποστούν βαριά ρύπανση από την κίνηση εκατομμυρίων οχημάτων και χιλιάδων αεροπλάνων. Έτσι, θα κινδυνέψει να χάσει την πιστοποίηση ΠΟΠ το εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο του Θρασανού και θα πληγούν οι υπόλοιπες καλλιέργειες και τα βοσκοτόπια της περιοχής.

Λέμε όχι γιατί η συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα (ελιές, αμπέλια, κτηνοτροφία, κ.ά.) θα έχει αρνητικό αντίκτυπο και στον δευτερογενή τομέα (ελαιουργεία, οινοποιεία, τυροκομεία, κ.ά.), όπου εργάζονται εργάτες και υπάλληλοι από την περιοχή. Καμία μελέτη δεν συνυπολογίζει στο κόστος του νέου αεροδρομίου την απώλεια εσόδων από την τοπική παραγωγή και τη μείωση του τοπικού ΑΕΠ. Όπως ακριβώς έγινε και στα Μεσόγεια, όπου μετά τη λειτουργία του αεροδρομίου «Ελ. Βενιζέλος» η ετήσια παραγωγή σταφυλιών έπεσε από τους 16.000 τόνους στους 3.000 τόνους αμφίβολης ποιότητας. Τα τουλάχιστον δέκα ελαιουργεία της Πεδιάδας, με πρώτο του Μουχτάρου (που τροφοδοτείται από τις ελιές που θα κοπούν), θα αναγκαστούν να κλείσουν αφήνοντας εκατοντάδες ανέργους.

Η ζημιά που θα προκληθεί στο ΑΕΠ θα ξεπεράσει τα 100

εκατομμύρια ευρώ τον χρόνο συνυπολογίζοντας ταυτόχρονα την αποπληρωμή του έργου και την απώλεια του αγροτικού εισοδήματος.

Λέμε όχι γιατί παίρνουμε πολύ σοβαρά υπόψιν τις προειδοποιήσεις των κατοίκων και των εκπροσώπων φορέων από τα Σπάτα, που μιλούν με στοιχεία για την καταστροφή της αγροτικής παραγωγής, για τον μαρασμό της εμπορικής δραστηριότητας της περιοχής τους λόγω των εμπορικών κέντρων στον χώρο του αεροδρομίου και για τις ανεκπλήρωτες υποσχέσεις για θέσεις εργασίας. **Για το τουριστικό κύμα που ποτέ δεν είδαν στην περιοχή τους και για τα ανταποδοτικά οφέλη που ποτέ δεν καταβλήθηκαν στους τοπικούς δήμους.**

Επίσης, αρνούμαστε να δεχτούμε το παραμύθι των θέσεων εργασίας. Μήπως θα απολυθούν οι εργαζόμενοι στο αεροδρόμιο «Νίκος Καζαντζάκης»; Ή μήπως δεν θα χαθούν περισσότερες θέσεις εργασίας από τη συρρίκνωση του πρωτογενή τομέα της Πεδιάδας;

Λέμε όχι γιατί στον αέρα της Πεδιάδας θα εκλύονται κάθε χρόνο 260.000 τόνοι διοξειδίου του άνθρακα, βαρέα μέταλλα και ακόμα 100 επικίνδυνοι ρύποι για τη δημόσια υγεία. Οι ρύποι θα εγκλωβίζονται στην περικλειστή από βουνά και με έντονα φαινόμενα πρωινής πάχνης Πεδιάδα, θα επικάθονται στις καλλιέργειες και θα καταλήγουν στους υδροφορείς. Ο υδροφόρος ορίζοντας της περιοχής, που σήμερα παρέχει άριστης ποιότητας νερό, θα δέχεται καθημερινά πάνω από 2.000 κυβικά αστικών και βιομηχανικών λυμάτων προκαλώντας τεράστια καταστροφή. Στους δύο υδροφορείς της περιοχής (Καστελλίου και Νιπιδιτού) λειτουργούν σήμερα δύο εμφιαλωτήρια ενώ από εκεί υδροδοτείται ακόμα και η πόλη του Ηρακλείου. Ο λεγόμενος... «εμπλουτισμός» των υδροφορέων με χημικά απόβλητα απορρίπτεται ως παράνομος από την ίδια τη Διεύθυνση Υδάτων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης. Επίσης, για την υδροδότηση του νέου αεροδρομίου προβλέπεται η δέσμευση των νερών από τη γεώτρηση του θραψανού, επιλογή που σύμφωνα και με τη ΔΕΥΑΗ, θα στερήσει νερό από τις νότιες συνοικίες του Ηρακλείου (Φορτέτσα κ.λπ.).

Λέμε όχι γιατί για να είναι ασφαλείς οι πτήσεις ανάμεσα σε βουνά απαιτείται, σε αντίθεση με το «Νίκος Καζαντζάκης», η εγκατάσταση συστήματος ILS το οποίο εκπέμπει ισχυρή ακτινοβολία, επικίνδυνη για την υγεία των κατοίκων. Το ILS αναφέρεται στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αλλά οι επιπτώσεις του αποσιωπούνται.

Αρνούμαστε να δεχτούμε την κοροϊδία περί «θορύβου ίδιου με ένα πλυντήριο πιάτων», επιχείρημα που κατά σύμπτωση είχαν πει και στους κατοίκους των Σπάτων. Σύμφωνα με μελέτη του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών η ηχορύπανση θα ξεπεράσει κατά πολύ τα 75 dB στις περισσότερες περιοχές που πλήττονται από το αεροδρόμιο και μάλιστα επί 24ωρου βάσεως. 10 χρόνια μετά την αρχική μελέτη, η αναθεωρημένη εκδοχή της διαπιστώνει μικρότερη όχληση από τον θόρυβο επειδή... μειώθηκαν οι κάτοικοι της περιοχής. Τόσο πολύ μας υπολογίζουν.

Για να είναι στοιχειωδώς ασφαλές το αεροδρόμιο προβλέπεται η «ταπείνωση» των γύρω λόφων με εκχωματώσεις 10,7 εκατομμυρίων κυβικών μέτρων αλλάζοντας ριζικά το τοπίο της περιοχής. Κάποια σενάρια για τις «ταπεινώσεις» αυτές αγγίζουν μέχρι και προστατευόμενες περιοχές όπως τα Αστερούσια και ο Αχεντριάς.

Επίσης, στην περιοχή της Πεδιάδας υπάρχουν **σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα** –ορόσημα για τον τόπο, τα οποία πρέπει να αναδειχτούν αντί να χαθούν κάτω από μια βιομηχανικού τύπου εγκατάσταση όπως το αεροδρόμιο.

Λέμε όχι γιατί η απόσταση από το Ηράκλειο των 140.000 κατοίκων είναι μεγαλύτερη ακόμα και από την αντίστοιχη του αεροδρομίου της Αθήνας των 4 εκατομμυρίων. Είναι από τις μεγαλύτερες αποστάσεις πόλης–αεροδρομίου παγκοσμίως για αστικά κέντρα αντίστοιχου μεγέθους με το Ηράκλειο. Θα αυξηθεί κατακόρυφα το κόστος ταξιδιού για τους ντόπιους αλλά και για τους τουρίστες. Τουλάχιστον 15 λεπτά μεγαλύτερη διάρκεια πτήσης σε σχέση με το Ηράκλειο, τριπλάσια τέλη αεροδρομίου, μεγαλύτερο κόστος εφοδιασμού λόγω απόστασης από τα Λινοπεράματα και επιπλέον κόστος μετακίνησης των ταξιδιωτών από και προς το Καστέλλι, θα

κάνουν δυσβάσταχτο το ταξίδι για τους πολίτες.

Η αύξηση του κόστους θα αποφέρει τελικά ζημιά αντί για όφελος, όπως έχουν υποσχεθεί οι κρατικοί φορείς, στον τουρισμό της Κρήτης, όπως επισημαίνει ήδη δημόσια ο Σύνδεσμος Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Πρακτόρων Κρήτης, διεθνείς TourOperators αλλά και η ίδια η Ομοσπονδία Υπαλλήλων της Πολιτικής Αεροπορίας.

Το αεροδρόμιο θα είναι επικίνδυνο και μη λειτουργικό όπως δηλώνουν οι πλέον έμπειροι πιλότοι, λόγω των υψηλών ορεινών όγκων που το περιβάλλουν, λόγω των αναταράξεων σε περιπτώσεις ανατολικών ανέμων από τα καθοδικά ρεύματα (windshear) δίπλα στα Λασιθιώτικα βουνά και λόγω της πάχνης που τις πρωινές ώρες προκαλεί έλλειψη ορατότητας. Επίσης, το νέο αεροδρόμιο θα λειτουργεί δίπλα στο στρατιωτικό (133 ΣΜ) και το οπλοστάσιό του. Όταν θα απογειώνονται τα F-16 για τις αναχαιτίσεις, εκείνη την ώρα δεν γίνεται να προσγειώνεται/απογειώνεται αεροπλάνο στο πολιτικό αεροδρόμιο με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ασφάλεια και τον προγραμματισμό των πτήσεων.

Λέμε όχι σε ένα έργο σαφώς ατεκμηρίωτο!

Δεν έγιναν ποτέ οι αναγκαίες μελέτες βιωσιμότητας και σκοπιμότητας του αεροδρομίου. Επειδή ποτέ δεν παρουσιάστηκε δημοσίως η συγκριτική μελέτη εναλλακτικών θέσεων που οδήγησε στην επιλογή του Καστελλίου και επειδή ποτέ δεν έγινε μια σοβαρή συζήτηση για τη σκοπιμότητα του έργου, όπως επισημαίνει και η διοίκηση του Παραρτήματος Ανατολικής Κρήτης του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας. Είναι παγκόσμια πρωτοτυπία πρώτα να χωροθετείται ένα αεροδρόμιο και μετά να σχεδιάζεται η χωροταξία της περιοχής (Το ΣΧ00ΑΠ Μινώα Πεδιάδος ακόμα εκκρεμεί).

Παρά το παραμύθι για «διάλογο 15 ετών», ποτέ δεν έγινε ουσιαστική συζήτηση και ενημέρωση των Ηρακλειωτών για τη λύση που επιλέχθηκε. Επειδή 15 χρόνια μετά, το Δημοτικό Συμβούλιο Μινώα Πεδιάδος «σοκάρεται» από τις συνέπειες που καταγράφονται στα Σπάτα. Επειδή το Δημοτικό Συμβούλιο Ηρακλείου δεν έχει

πραγματοποιήσει ποτέ μία έστω ειδική συζήτηση για το θέμα. Επειδή παρά τις αρνητικές γνωμοδοτήσεις των δημόσιων υπηρεσιών, η Περιφέρεια Κρήτης προωθεί με συνοπτικές διαδικασίες το έργο.

Ο σύλλογος πρωτοβουλίας πολιτών προτείνει με σθένος τον εκσυγχρονισμό και επέκταση του υπάρχοντος αεροδρομίου «Νίκος Καζαντζάκης». Με την κατασκευή λοξού διαδρόμου επιτυγχάνονται απογειώσεις προς τη θάλασσα και στον άξονα βοράς-νότος, λύνοντας οριστικά τα προβλήματα ασφάλειας πτήσεων αλλά και ασφάλειας των κατοίκων της Νέας Αλικαρνασσού, ικανοποιώντας ένα πάγιο και δίκαιο αίτημά τους. Ο προσανατολισμός του αεροδρομίου προς το βόρειο θαλάσσιο μέτωπο θα λύσει σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα του θορύβου και της ρύπανσης, όπως επίσης δίκαια ζητούν οι κάτοικοι της περιοχής. Αποτελεί παγκόσμια πρακτική η εγκατάσταση αεροδρομίων δίπλα στη θάλασσα εφόσον υπάρχει τέτοια δυνατότητα. Θα αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία η απομάκρυνση του αεροδρομίου από το θαλάσσιο μέτωπο.

Μετά την αποχώρηση των στρατιωτικών μονάδων (126 ΠΜ, ΜΟΜΑ κ.λπ.) που βρίσκονταν δίπλα στο αεροδρόμιο Ηρακλείου, απελευθερώνονται εκτάσεις για τον ακόμα καλύτερο σχεδιασμό λοξού διαδρόμου, για την αύξηση των θέσεων στάθμευσης αεροπλάνων αλλά και για την επέκταση των λοιπών εγκαταστάσεων του αεροδρομίου (terminal, πάρκινγκ, τεχνική βάση κ.λπ.).

Ας έχουμε κατά νου, ότι η κατασκευή εξαρχής νέου αεροδρομίου θα κοστίσει τετραπλάσια σε σχέση με την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό του «Νίκος Καζαντζάκης».

Είναι πλέον φανερό ότι η μεταφορά του αεροδρομίου δεν καθοδηγείται από την ανάγκη εξυπηρέτησης της αεροπορικής κίνησης αλλά από επιχειρηματικά συμφέροντα που οραματίζονται ένα δεύτερο φιλέτο τύπου «Ελληνικού» από τη Νέα Αλικαρνασσό έως τον Καρτερό.

Η Κρήτη έχει συνολικά τρία πολιτικά Αεροδρόμια (Χανιά, Ηράκλειο, Σητεία). Ο διαμοιρασμός της τουριστικής κίνησης

αποτελεί πολύ πιο βιώσιμη λύση σε σχέση με την υπερσυγκέντρωση σε ένα αεροδρόμιο-γίγας.

Οι λόγοι που οι πολιτικές ηγεσίες, δηλαδή το κράτος, διαχρονικά θέλουν να κατασκευάσουν το αεροδρόμιο στο Καστέλλι είναι καθαρά οικονομικοί. Η συμμαχία ολιγαρχών και πολιτικών καλοβλέπει σαν ώριμο φιλέτο το παραλιακό αεροδρόμιο του Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης». Επίσης, προσδοκά στην αλλαγή του συντελεστή δόμησης της πόλεως της Αλικαρνασσού. Μπορεί αργότερα να ακολουθήσει και το φιλέτο, της βιομηχανικής περιοχής του Ηρακλείου. Υπήρχαν στο παρελθόν προτάσεις για τη μεταφορά της, χαμηλής όχλησης δήθεν, πολύ κοντά στην περιοχή του Καστελιού.

Ο μεγάλος Καλλικρατικός Δήμος Μινώα Πεδιάδας, με απομακρυσμένους οικισμούς, δημιουργεί την απάθεια, το ισχνό ενδιαφέρον και τη μη συμμετοχή των πολιτών στον αγώνα εναντίων των ψεύτικων υποσχέσεων του κράτους. Ταυτόχρονα, η μη ενημέρωση με ειδικούς επιστήμονες, όπως γεωλόγους, γιατρούς, χημικούς, κ.λ.π. όσον αφορά τις επιπτώσεις στην ευρύτερη περιοχή και τα οικονομικά προβλήματα των πολιτών έχουν επιφέρει ανεκτικότητα και παθητικότητα στις διάφορες εξαγγελίες του υπουργείου μεταφορών.

Εν τέλει, λέμε όχι γιατί έχουμε διαφορετική φιλοσοφία ζωής και «ανάπτυξης».

Εκτός από τον μαζικό τουρισμό του all inclusive υπάρχουν και οι εναλλακτικές και ήπιες μορφές τουρισμού, με σεβασμό στη φύση και όχι με καταστροφή της, με πραγματικό όφελος για τον ντόπιο και για τον επισκέπτη. Το αναβαθμισμένο αεροδρόμιο «Νίκος Καζαντζάκης» θα μπορεί να εξυπηρετήσει 10 εκατομμύρια επιβάτες τον χρόνο (από τα 7 που εξυπηρετεί σήμερα). Όσα δηλαδή προβλέπεται να εξυπηρετεί και το αεροδρόμιο Καστελλίου. Όσοι οραματίζονται αεροδρόμια με 20 και 30 εκατομμύρια επιβάτες τον χρόνο, φαντάζονται μια Κρήτη «Μαγιόρκα» όπου η ζωή των μόνιμων κατοίκων έχει γίνει πλέον αβίωτη.

Δεν είναι αυτή η Κρήτη που ονειρευόμαστε.

Σας ευχαριστώ που με ακούσατε, ζητάμε τη στήριξη και τη βοήθεια σας. Μπορείτε να μας βρείτε στο site της πρωτοβουλίας «ΟΧΙ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΣΤΟ ΚΑΣΤΕΛΛΙ» και επίσης στο site prosoxiaerodromio.gr. Εκεί έχουν αναρτηθεί και θα αναρτούνται οι δράσεις των μελών της πρωτοβουλίας αλλά και όλων των πολιτών που δεν συμφωνούν με το καταστροφικό αυτό έργο που θέλουν να κατασκευάσουν.

Το παρόν κείμενο αποτελεί την εισήγηση της «Πρωτοβουλίας πολιτών για τη διάσωση και αειφόρο ανάπτυξη της Πεδιάδος» στην εκδήλωση του Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη με θέμα: **Από τη ZAD στο Καστέλλι: Δομές Αντίστασης ενάντια στη Ληλασία της Ανάπτυξης**, στις 07/09/18.

Φωτογραφία κειμένου: Γράφημα του Γ. Παπαματθαϊάκη

Συνέντευξη St. Ambroeus FC: Η Ομάδα των Μεταναστών στο Μιλάνο

Συνέντευξη-Εισαγωγικό σημείωμα: Γιώργος Καραθανάσης

Πριν κάποια χρόνια σε ένα κοινωνικό κέντρο, στην εργατική γειτονιά του San Siro στο Μιλάνο, ένας σύντροφος και οπαδός της Inter προσπαθούσε να μας πείσει για τη σπουδαιότητα που είχε σε θεαματικό επίπεδο το εξής: *Η Internazionale, άξια υπερασπίστρια του ονόματός της, κατάφερε χωρίς κανέναν Ιταλό στη σύνθεσή της και με Πορτογάλο προπονητή, να αποδώσει με τέλειο τρόπο την ιταλική ποδοσφαιρική τακτική (catenaccio) και*

να κερδίσει τα πάντα. Αν δεν είναι αυτό μια γροθιά στο σαγόνι κάθε ρατσιστή, τότε τι είναι;

Σαν άνθρωποι με παρόμοια πάθη, προσπαθήσαμε να κατανοήσουμε την ουσία του απλοϊκού επιχειρήματός του αλλά δεν μπορέσαμε να του δώσουμε δίκιο. Λίγο καιρό αργότερα στην εισαγωγή ενός βιβλίου, ένας Έλληνας αθλητικογράφος χρησιμοποιεί το ίδιο σχεδόν επιχείρημα για να αποδείξει τη σημασία του εθνικού ποδοσφαίρου. Εν πάση περιπτώσει. Εδώ δεν θα μιλήσουμε για θέαμα αλλά για βίωμα. Θα μιλήσουμε για ανθρώπους που δεν θέλουν μόνο να δουν αλλά κυρίως να παίξουν ποδόσφαιρο. Ανθρώπους που κινούνται στα δικά μας "χωράφια". Στα "χωράφια" της αλληλεγγύης και της συμμετοχής στην απόφαση. Εδώ δεν θα δεις ούτε αστέρες ούτε επιχειρηματίες, όμως δεν σημαίνει πως δεν θα δεις καλούς ποδοσφαιριστές. Εδώ θα δεις ανθρώπους να αγωνίζονται για ζωή. Και εδώ που τα λέμε, έχουν ήδη νικήσει.

Πρόκειται για τη St. Ambroeus FC, την ποδοσφαιρική ομάδα του Μιλάνου που αποτελείται από αιτούντες άσυλο. Γεννήθηκε από τη συγχώνευση κάποιων ομάδων που είχαν δημιουργηθεί κατά καιρούς στα προσφυγικά camps του Μιλάνου και από την αρχή οι άνθρωποι που συμμετέχουν σ' αυτό το εγχείρημα προσπαθούν να δείξουν πως δεν πρόκειται απλά για μια πολιτική καμπάνια αλλά για κάτι πιο βαθύ.

Η St. Ambroeus FC έγινε η πρώτη ομάδα που συμμετέχει σε μια επίσημη εθνική κατηγορία, την FIGC (Federazione Italiana Giuoco Calcio), έχοντας πρόσφυγες και μετανάστες στη σύνθεσή της. Οι άνθρωποι που συμμετέχουν, θέλουν να κάνουν ένα βήμα πέρα από τον συμβολισμό, κάτι που επιβεβαιώνεται από την προσπάθεια που καταβάλλεται ώστε η ομάδα να λειτουργήσει ως μια πραγματική αθλητική ακαδημία. Μια ακαδημία που δεν θα χωριά μπροστά στις αντίστοιχες των υπολοίπων ομάδων της κατηγορίας. Αποτελείται λοιπόν από 60 άτομα που κατάγονται κυρίως από χώρες της Δυτικής Αφρικής και είναι κατά μέσο όρο 22/23 χρονών. Στόχος είναι να γίνει όσο πιο πολυεθνική μπορεί και να εμπλέξει κι άλλες ηλικίες.

Μια ποδοσφαιρική ομάδα πρέπει να είναι φορέας κάποιων αποκρυσταλλώσεων και συμβολισμών της τοπικότητας στην οποία ανήκει, αν θέλει να ταυτιστεί με την πόλη και την τοπική κοινωνία. Στην ιστορία του ποδοσφαίρου, οι ομάδες που κατάφεραν να συνδέσουν την ύπαρξή τους με την ιστορία και την κοινωνία μια πόλης, είναι εκείνες που χαρακτηρίζονται απ' όλους, ομάδες-σημαία μιας συγκεκριμένης περιοχής. Άσχετα με τις επιτυχίες ή τις εθνικές κατηγορίες που αγωνίζονται, άσχετα με το αν έχουν αγαπηθεί όσο άλλες.

Σ' αυτό το μοτίβο κινείται και η St. Ambroeus FC Πρόκειται για μια ομάδα που έχει πάρει το όνομά της από τον Άγιο Αμβρόσιο, πολιούχο του Μιλάνου και τα χρώματά της είναι τα χρώματα της σημαίας της πόλης. Από εδώ και πέρα, όταν ακούμε St. Ambroeus FC, θα σκεφτόμαστε το Μιλάνο και όταν ακούμε Μιλάνο, θα σκεφτόμαστε τη St. Ambroeus FC. Τέλος, το έμβλημά της είναι ένα περιστέρι, πιθανώς ένα σαν εκείνο που έστειλε ο Νόε για να αναζητήσει στεριά, ένα σύμβολο για τους θαλασσοδαρμένους.

Την απάντηση στον Σαλβίνι, τα παιδιά αυτά αποφάσισαν να τη

δώσουν μέσω του ποδοσφαίρου, μέσα από τις τέσσερις γραμμές του ασβέστη. Την ώρα που αυτός ο ακροδεξιός караγκιόζης, έχει εμποδίσει των ελλιμενισμό στην Ιταλία των πλοίων που μεταφέρουν μετανάστες, έχει προχωρήσει σε μια σειρά από φασιστικές δηλώσεις και προωθεί μαζί με άλλες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις την ποινικοποίηση της διάσωσης στη θάλασσα, μια κοινότητα ανθρώπων επιχειρεί να δώσει μια άλλη προοπτική.

Μια προοπτική συνύπαρξης.

Επιχειρούν να χρησιμοποιήσουν δηλαδή τον αθλητισμό ως εργαλείο ένταξης και χειραφέτησης αλλά και ως ένα μέσο για να καταστήσουν ορατό το αίτημά τους για νομική αναγνώριση. **Πρόκειται για μια διαδικασία αποτίναξης της ταυτότητας του πρόσφυγα-μετανάστη, του homo sacer (γυμνού ανθρώπου).** Η ύπαρξη αυτής της κοινότητας αλληλεγγύης, ενταγμένης στον ιστό της πόλης, τους εξασφαλίζει, σε πρώτη φάση, το να μην είναι πλέον τόσο ευάλωτοι και φονεύσιμοι όσο πριν. Την ίδια στιγμή προκύπτει και μια δυνατότητα γι' αυτούς μέσα από την ενασχόληση με το ποδόσφαιρο.

Δεν είναι άλλωστε η πρώτη φορά που συμβαίνει κάτι τέτοιο. Η πρώην FC Lampedusa Hamburg[1], νυν FC Lampedusa St. Pauli, υπήρξε ένα αντίστοιχο παράδειγμα που έλαβε αρκετή δημοσιότητα. Πρόκειται για πρόσφυγες από την Αφρική που εργάζονταν για χρόνια στη Λιβύη και αναγκάστηκαν να φύγουν λόγω του εμφυλίου. Ο πρώτος τους σταθμός ήταν τα κέντρα κράτησης της Λαμπεντούζα και στη συνέχεια βρέθηκαν στο Αμβούργο. Ξεκίνησαν να παίζουν ποδόσφαιρο για να ευαισθητοποιήσουν την κοινωνία της πόλης, να διεκδικήσουν το δικαίωμά τους να ζουν και να εργάζονται. Η μια από τις δύο μεγάλες ομάδες της πόλης, η St. Pauli, αγάλιασε από την αρχή αυτήν την προσπάθεια και τελευταία την ενέταξε στον οργανισμό της.

Εμείς μιλήσαμε με τον Davide Salvadori. Ο Davide είναι μέλος της St. Ambroeus FC, μέλος του αυτοοργανωμένου κοινωνικού κέντρου Lambretta στο Μιλάνο και γενικά είναι αυτό που ονομάζουμε “άνθρωπος των κινημάτων”. Συναντηθήκαμε πρώτη φορά

στην Πανευρωπαϊκή Αντιφασιστική Συνάντηση που οργάνωσε το Κοινωνικό Αντιφασιστικό Μέτωπο και το δίκτυο Beyond Europe στο Αυτοδιαχειριζόμενο Θέατρο Εμπρός, ενόψει της διαδήλωσης για τα 5 χρόνια από τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα. Πριν λίγες μέρες διαβάσαμε γι' αυτήν την πολύ ωραία προσπάθεια, ήρθαμε σε επικοινωνία μαζί του και φυσικά πέσαμε στην περίπτωση.

Φυσικά και θα συμμετείχε, φυσικά και θα είχε να μας πει ενδιαφέροντα πράγματα.

Davide καλησπέρα, θέλω να σκιαγραφήσεις για εμάς το δέντρο που κρύβεται πίσω από τον καρπό που ακούει στο όνομα St. Ambroeus FC. Πώς; Πού; Γιατί; Και κυρίως από ποιούς;

Davide: Η ομάδα δημιουργήθηκε από την ένωση των Black Panthers FC και των Corelli Boys. Εγώ για παράδειγμα ήμουν μέλος των Black Panthers FC. Αν θέλουμε όμως να μιλήσουμε για την St. Ambroeus FC, θα πρέπει να κάνουμε μια μικρή αναδρομή και να πάρουμε τα πράγματα από την αρχή, καθώς πρόκειται για μία ελαφρώς διαφορετική περίπτωση από εκείνη της Corelli Boys.

Τον Δεκέμβριο του '15, ως συμμετέχοντες του Ελεύθερου Κοινωνικού Χώρου Lambretta βρεθήκαμε αντιμέτωποι με το ζήτημα της μετανάστευσης, καθώς τότε άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους στον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό του Μιλάνου μεγάλες ροές προσφύγων. Σταδιακά, άρχισαν να δημιουργούνται στρατόπεδα προσφύγων γύρω από την πόλη. Αρκετοί από εμάς συμμετείχαμε σε ακτιβισμούς στη Βεντιμίλια, προκειμένου να επιτραπεί η ελεύθερη μετακίνηση στους πρόσφυγες, κυρίως προς τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης.

Έπειτα όμως, ως άτομα που δραστηριοποιούμαστε σε αντιρατσιστικά και αντιφασιστικά κινήματα, έπρεπε να σκεφτούμε τι θα κάνουμε με όσους από αυτούς ήθελαν να παραμείνουν στην Ιταλία. Τα κέντρα κράτησης, στα οποία τοποθετούνται, είναι χώροι κοινωνικών διαχωρισμών, αποκλεισμών και εν γένει μέρη στα οποία τα δικαιώματα και οι υπηρεσίες μένουν σε εκκρεμότητα. Στον αντίποδα, εμείς έχουμε τα **κοινωνικά κέντρα**

που είναι χώροι συνάθροισης, απαλλαγμένα από τη λογική του καπιταλισμού.

Έτσι πολύ απλά, το πρώτο πράγμα που κάναμε, ήταν να πάμε έξω από ένα κέντρο κράτησης, να μιλήσουμε με αυτά τα παιδιά, να τους μοιράσουμε φυλλάδια και να τους ενημερώσουμε για τις δραστηριότητες που φιλοξενούμε στο κοινωνικό μας κέντρο: από το γυμναστήριο πυγμαχίας μέχρι τα workshop σχετικά με το hip-hop και τις μουσικές βραδιές, δραστηριότητες στις οποίες θα μπορούσαν να έρθουν δωρεάν.

Εκεί γεννήθηκε κατευθείαν η ιδέα να ιδρύσουμε μια ποδοσφαιρική ομάδα.

Το πάθος για το ποδόσφαιρο ήταν που μας ένωσε. Στην καθημερινή επικοινωνία προκύπτει το πρόβλημα της γλώσσας, αλλά μέσα στο γήπεδο μπορούμε να μιλάμε όλοι μια παγκόσμια γλώσσα, αυτή του ποδοσφαίρου. Αυτό είναι κατά κάποιον τρόπο η ρίζα του εγχειρήματος. Από τότε πολλά έχουν αλλάξει.

Σήμερα υπάρχει πλέον η St. Ambroeus, που προέκυψε από τη συγχώνευση αυτής της εμπειρίας με αυτήν της Corelli Boys, μιας ποδοσφαιρικής ομάδας που δημιουργήθηκε αυθόρμητα σε ένα άλλο κέντρο υποδοχής προσφύγων στο Μιλάνο. Μια προσπάθεια την οποία υποστήριξαν κυρίως οι δάσκαλοι του σχολείου ιταλικών, στο

οποίο πήγαιναν οι νεαροί πρόσφυγες. Η συγχώνευση έγινε καθώς και οι δύο ομάδες έπαιζαν στο ίδιο πρωτάθλημα, στο ερασιτεχνικό πρωτάθλημα του Μιλάνου. Σκοπός μας ήταν να κάνουμε το βήμα παραπέρα και να εμφανιστούμε για πρώτη φορά στη **FIGC**, το επίσημο πρωτάθλημα. Η ιδέα δεν ήταν να δημιουργήσουμε απλά μια ποδοσφαιρική ομάδα, αλλά μία **πραγματική ακαδημία ποδοσφαίρου**.

Από εκεί και πέρα, μια άλλη βαθιά αλλαγή είναι το γεγονός ότι μπορεί οι δύο αυτές ομάδες να δημιουργήθηκαν από αιτούντες άσυλο, όμως τώρα ο Kalilou Koteh, πρώην αρχηγός των Black Panthers FC και νυν πρόεδρος της St. Ambroeus, έχει αρχίσει να ενώνει ανθρώπους από διαφορετικές εθνικότητες, όχι μόνο Αφρικανούς, αλλά και Ιταλούς, Ρομά, Αιγύπτιους και Μαροκινούς. Βλέπουμε, έτσι, τη μετάβαση από μια προσφυγική ομάδα σε μια ομάδα με σαφώς προσφυγική βάση αλλά και 100% πολυεθνική.

Τι γίνεται με όσους δεν έχουν ακόμη χαρτιά; Μπορούν να παίξουν στο επίσημο πρωτάθλημα;

D: Στο επίσημο πρωτάθλημα δεν μπορούν να παίξουν όσοι δεν έχουν χαρτιά. Αυτός είναι ένας από τους λόγους που αγωνιζόμαστε ώστε ο καθένας στην Ιταλία να μπορεί να αποκτήσει χαρτιά. Είμαστε μέρος του δικτύου "*Nessuna persona è illegale*" (Κανείς δεν είναι παράνομος), ένα δίκτυο πολιτών ενάντια στους μεταναστευτικούς νόμους και ενάντια στο άνοιγμα του CPR στο Μιλάνο, των φυλακών για τις απελάσεις προσφύγων. Από αθλητική σκοπιά, οι προπονήσεις μας είναι ανοιχτές για όλους. Όσοι δεν μπορούν να παίξουν στην πρώτη ομάδα, έχουν τη δυνατότητα να παίξουν στο δημοφιλέστερο πρωτάθλημα των κοινωνικών κέντρων ή στα φιλικά παιχνίδια.

Έχουμε διαβάσει για ποδοσφαιρικές ομάδες προσφύγων που λειτουργούν ως καθρέπτης κάποιων ΜΚΟ, μια παρόμοια προσπάθεια υπάρχει και στην Ελλάδα[2]. Σε ποια σημεία πιστεύετε ότι διαφέρετε από κάτι τέτοιο και πώς καταφέρνετε να ανταποκριθείτε στις ανάγκες ενός τόσο μεγάλου εγχειρήματος;

D: Στην Ιταλία η κατάσταση είναι κάπως διαφορετική και στο Μιλάνο είμαστε οι μοναδικοί που έχουμε ακολουθήσει ένα τέτοιο μονοπάτι. Στην υπόλοιπη Ιταλία η μοναδική ομάδα που μοιάζει κάπως με τη δική μας, είναι η **Afro-Napoli United**, μια προσπάθεια που ξεκίνησε από συντρόφους και κοινωνικά κέντρα. Δεν έχουμε υπόψιν μας ομάδες που να έχουν δημιουργηθεί από ΜΚΟ ή να χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αν κάποιος ξέρει πώς να πάρουμε χρήματα από τον Soros, θα παρακαλούσαμε να μας το πει! Σύμφωνα με τον Salvini και τους διάφορους ιθύνοντες, όλοι χρηματοδοτούμαστε από αυτόν.

Στα σοβαρά τώρα, εξασφαλίζουμε τη χρηματοδότησή μας από μια εκστρατεία crowdfunding στο διαδίκτυο, όπου χάρη σε 150 δωρητές έχουμε φτάσει το πλαφόν των 10.000 ευρώ. Να προσθέσουμε σε αυτά και δύο ακόμα «χορηγούς», που στην πραγματικότητα δεν είναι χορηγοί. Ο ένας είναι το Rob De Matt, ένα εστιατόριο-μπιστρό που ιδρύθηκε από συντρόφους και μας φιλοξενεί για δείπνα και εκδηλώσεις αυτο-χρηματοδότησης και ο δεύτερος είναι το Milano in Movimento, ένα δημοσιογραφικό κέντρο του Μιλάνου που αντιπροσωπεύει ένα δίκτυο από διάφορα κοινωνικά κέντρα και φοιτητικές συλλογικότητες.

Όπως κάθε ποδοσφαιρική ομάδα έχουμε τυπικά έναν πρόεδρο, η υπογραφή του οποίου είναι απαραίτητη για ορισμένες επίσημες λειτουργίες. Υπάρχει επίσης και ένα σύνολο δέκα ανθρώπων που ασχολείται με όλα τα ζητήματα που απασχολούν την ομάδα. **Οι αποφάσεις λαμβάνονται στη γενική συνέλευση με οριζόντιο τρόπο.** Αυτό σημαίνει ότι από το χρώμα των κορδονιών μέχρι το τι θα γράφουν τα πανό, έχουμε έρθει πολλές φορές σε αντιπαράθεση. Αγαπιόμαστε όμως.

Όσον αφορά την κατανομή των καθηκόντων, αναλαμβάνουμε διαφορετικούς ρόλους ανάλογα με τα χαρακτηριστικά μας. Για παράδειγμα, η δική μου δουλειά είναι η επικοινωνία. Ασχολούμαι με τα κοινωνικά δίκτυα και γράφω τα δελτία τύπου. Ο Jules Cesar και ο Luis Patino, που ήταν επαγγελματίες ποδοσφαιριστές στο παρελθόν, ασχολούνται με το τεχνικό κομμάτι, ο Kalilou φροντίζει ώστε όλα να συντονίζονται όπως πρέπει, ο Tommaso με τα γραφιστικά, η Roberta με τις φωτογραφίες και ούτω καθεξής. Ο καθένας έχει τον ρόλο του, αλλά οι σημαντικές αποφάσεις λαμβάνονται σε συναντήσεις.

Είδαμε τη St. Pauli να βοηθά, με κάθε τρόπο, την FC Lampedusa Hamburg. Περιμένετε κάποια παρόμοια κίνηση από τις δύο υπερ-ομάδες του Μιλάνου, τη Milan και την Inter; Οι οργανωμένοι οπαδοί των δύο κολοσσών, είναι γνωστό, ότι έχουν έναν σκληρό πυρήνα που δεν συμμερίζεται και πολύ τις αξίες του αντιρατσισμού και του αντιφασισμού. Πιστεύεις ότι υπάρχει περίπτωση να βρεθείτε αντιμέτωποι με φασιστικές απειλές;

D: Θεωρώ πως η St. Pauli και οι μεγάλες ομάδες του Μιλάνου είναι εντελώς διαφορετικές περιπτώσεις. Η St. Pauli είναι μια αριστερή ομάδα, η εταιρία είναι πολιτικά στρατευμένη. Βέβαια, με βάση την οικονομική μας κατάσταση δεν θα μας πείραζε κάποιο δώρο από την Inter ή τη Milan. Σε κάθε περίπτωση, η έκκληση μας στον George Soros να μας κάνει μια δωρεά είναι πάντα σε ισχύ. Στις περισσότερες κούρβες των ομάδων της Serie A οι πολιτικοποιημένοι οπαδοί τοποθετούνται στη Δεξιά. Στο πρωτάθλημα που συμμετέχουμε, είμαστε η μόνη ομάδα που έχει οργανωμένους οπαδούς με πολιτική τοποθέτηση (ultras). Αν

κάποιοι φασίστες οπαδοί άλλων ομάδων θελήσουν να έρθουν να μας ενοχλήσουν, τους περιμένουμε με ανοιχτές αγκάλες. Μέχρι στιγμής πάντως οι ομάδες που αντιμετωπίσαμε, μας έδωσαν συγχαρητήρια για το όμορφο έργο. Μια φορά μόνο συνέβη να γίνουμε αποδέκτες ρατσιστικών προσβολών μέσα στο γήπεδο και δεν είχαμε καλό τέλος. Εκνευριζόμαστε εύκολα.

Για το τέλος, θα θέλαμε συνοπτικά δύο λόγια για την κατάσταση στην ιταλική κοινωνία. Πιστεύεις ότι αυτός ο λαϊκίστικος τρόπος άσκησης πολιτικής από τον Σαλβίνι είναι ικανός να δημιουργήσει ένα κλίμα μίσους -αν δεν το έχει κάνει ήδη- και να οδηγήσει σε επιθέσεις εις βάρος μεταναστών;

D: Κοίτα, όσον αφορά το μεταναστευτικό, ο Σαλβίνι δεν είναι το μοναδικό πρόβλημα. Μια σειρά από νόμους της τελευταίας εικοσαετίας, που προωθήθηκαν τόσο από τη Δεξιά, όσο και από την Αριστερά έχουν δημιουργήσει ανθρώπους χωρίς χαρτιά και δικαιώματα, που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τη διαβίωσή τους. Ο πρώτος νόμος προς αυτή την κατεύθυνση ήταν ο νόμος Turco-Napolitano του 1998, που ήταν προϊόν της Κεντροαριστεράς. Έπειτα ο νόμος Bossi Fini του 2001, προϊόν της Δεξιάς, όπως και το διάταγμα Minniti-Orlando της πρώην κυβέρνησης της Κεντροαριστεράς. Τώρα έχουμε το διάταγμα Σαλβίνι πάλι από μια κυβέρνηση της Δεξιάς.

Όλοι αυτοί οι νόμοι κατασκευάστηκαν σε μια συνέχεια και οδήγησαν σε μια σταδιακή αναστολή του καθεστώτος δικαιωμάτων για τους μετανάστες. Τα στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Λιβύη τα άνοιξε το δημοκρατικό κόμμα, όχι ο Σαλβίνι. Σε κάθε περίπτωση ο Σαλβίνι είναι ένας μαλάκας και η Ιταλία κάνει ένα ακόμη βήμα προς τον φασισμό κάθε μέρα. Η ρατσιστική ρητορική του Σαλβίνι και των συνεργατών του έχει σίγουρα διογκώσει το κλίμα μίσους. Η αύξηση των επιθέσεων κατά μεταναστών είναι αποτέλεσμα μιας χρόνιας προπαγάνδας μίσους, στην οποία οι εφημερίδες, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και άλλοι προσέφεραν πολύ σημαντικές υπηρεσίες.

Σημειώσεις:

[1] Humba!, ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΝΟΗΜΑ ΤΩΝ ΣΠΟΡ, ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΓΗΠΕΔΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΠΑΔΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ, ΤΕΥΧΟΣ 19

[2] Αναφερόμαστε στην *Αθλητική Ελπίδα Προσφύγων* που φτιάχτηκε και χρηματοδοτείται από τη ΜΚΟ *Οργάνωση Γη*, του Πέτρου Κόκκαλη.

**Σχόλιο για τη Δολοφονία
Κατσιφά από την Αλβανική**

Αστυνομία

Αντώνης Μπρούμας

(α) Οι κρατικές δολοφονίες δεν δικαιολογούνται ακόμη κι αν τελούνται σε φασίστες. Η δολοφονία του Κατσιφά από την Αλβανική αστυνομία εντάσσεται σε αυτό το πλαίσιο και γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να διερευνηθεί και να αποδοθούν ευθύνες, αν υπάρχουν. Σε κάθε περίπτωση, οι ειδικές δυνάμεις της Αλβανικής αστυνομίας δολοφονούν διαχρονικά όποιους ενόπλως επιτίθενται εναντίον τους ανεξάρτητα από εθνικότητα. Η συγκεκριμένη δολοφονία εντάχθηκε στη γνωστή ρουτίνα. Αν υπήρχε πολιτικό πλάνο, θα υπήρχε εντολή να αποφευχθεί για λόγους που και χαζοί μπορούν να αντιληφθούν.

(β) Η ελληνική μειονότητα στην Αλβανία υφίσταται καταπίεση. Αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός ότι η ελληνική μειονότητα στην Αλβανία είναι αναγνωρισμένη ως τέτοια, υπάρχουν ελληνικά σχολεία και ορθόδοξες εκκλησίες και στις εθνικές εορτές, όπως και στην 28η Οκτωβρίου του περιστατικού, υπήρχαν παντού ελληνικές σημαίες αλλά και εκπρόσωποι του ελληνικού κράτους. Στο dna του Αλβανικού κράτους, όπως και κάθε κράτους, βρίσκεται η καταπίεση κάθε τάσης φυγόκεντρης προς την εθνική κυριαρχία. Η δε άνοδος των εθνικισμών στη Βαλκανική, μεταξύ αυτών και του Αλβανικού, αυξάνει και σε οριζόντιο επίπεδο τις διενέξεις μεταξύ των Ελληνικών και Αλβανικών πληθυσμών, που συμβιώνουν στην περιοχή. Φυσικά, η καταπίεση, που ασκείται, είναι τέτοιου επιπέδου που δεν δικαιολογεί σε καμία περίπτωση ένοπλη αντίσταση.

Και ερχόμαστε στο ζητούμενο. Μπορούμε να ισχυριζόμαστε τα παραπάνω για τους Αλβανούς μόνο αν αποδεχόμαστε τα ίδια και για εμάς.

Και εδώ έγκειται το πρόβλημα. Γιατί:

(α) Η Ελληνική αστυνομία ακολουθεί τις ίδιες πρακτικές εναντίον ενόπλων, που βάλλουν σε βάρος της. Αν ένας Αλβανός

εθνικιστής, οπαδός της απόσχισης της Τσαμουριάς, επιτεθεί κατά Ελλήνων αστυνομικών με καλάζνικοφ με διόπτρα, ενώ προηγουμένως έχει υψώσει τη σημαία της τσαμουριάς σε κτίριο του χωριού, μάλλον θα καταλήξει στο νεκροτομείο. Οι ΕΔΕ, που θα γίνουν, θα είναι της πλάκας, ενώ τυχόν δικαστήρια πιθανότατα θα οδηγήσουν σε αθώωση.

(β) Η Μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης χαίρει σαφώς λιγότερων ελευθεριών από την Ελληνική, αν και τα πράγματα έχουν βελτιωθεί με τον χρόνο.

Ο εθνικιστής είναι το μοναδικό είδος ανθρώπου, που μισεί και καλεί σε βίαιες πράξεις για τα πρώτα (α)-(β), ενώ ταυτόχρονα επικροτεί τα δεύτερα (α)-(β). Δεν πρόκειται για αντιφατική συμπεριφορά. Ο εθνικισμός είναι η πηγή του προβλήματος, η αιτία των διενέξεων μεταξύ των εθνών. Και δυστυχώς εθνικιστές έχουμε πολλούς σε Ελλάδα και Αλβανία.

Να τους απομονώσουμε και να βοηθήσουμε τους Αλβανούς να απομονώσουν τις δικές τους εθνικιστικές πολιτικές.

Ο Άνθρωπος που θα γινόταν Αναρχικός

Νώντας Σκυφτούλης

Αν κάνει κάποιος σήμερα τον κόπο να μελετήσει το σύνολο των αναρχικών εντύπων, άρθρων, απόψεων, προκηρύξεων, ανακοινώσεων ακόμα και θέσεων, θα διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει ούτε μια σταγόνα αντιεξουσιαστικής κριτικής ή αντίστοιχου νοήματος απέναντι στην υπάρχουσα ετερόνομη πραγματικότητα. Αυτό είναι τόσο καθολικό στον χώρο των αναρχικών ανακοινώσεων-θέσεων-μανιφέστων που μας επιτρέπει άνετα να πούμε ότι ο αναρχικός

δεν είναι αντιεξουσιαστής ή σπανίως συμβαίνει να είναι.

Στον συγκεκριμένο χώρο, το **ΟΝΟΜΑ** αλλά και το σύμβολο **ΑΛΦΑΔΙ** δεν παίζουν απλά έναν σημαντικό αλλά τον απόλυτο ρόλο, ενώ θεωρείται (και εμείς το θεωρούσαμε, βάλαμε βαθιά το χεράκι μας σε αυτό) ότι αρκούν αυτά τα δύο για να χαρακτηριστούν και οι κάθε φορά απόψεις που φαίνονται ως αναρχικές και αντιεξουσιαστικές. Αν προσθέσουμε σε αυτό και το εγγενές του αθεωρισμού, θα καταλάβουμε το γιατί ένα ολόκληρο «υποκείμενο» που ακολουθεί, μετακινείται συνεχώς με ιλιγγιώδη ταχύτητα δεξιά και αριστερά, αφήνοντας στις αναρχικές συλλογικότητες τον βράχο του Σίσυφου στην ανηφόρα, που μερικοί κουβαλούν μάλλον αδιαμαρτύρητα.

Δεν είναι ότι δεν θέλουν να ανακεφαλαιώσουν πολιτικά, ειδάλλως δεν θα έβγαζαν ανακοινώσεις και έντυπα δημόσιου χαρακτήρα. Είναι ότι ετεροκαθορίζονται προκειμένου να διαχειρίζονται το εκάστοτε «υποκείμενο» που παράγεται από την κοινωνία. Το με ποια ιδεολογία, με ποια θεωρία και με ποια αφαίρεση θα γίνει αυτή η διαχείριση είναι κάτι που εξαρτάται από τις εκάστοτε αντιλήψεις που παράγονται σαν αποσυμπιεστής από το ασφυκτικό περιβάλλον των σχέσεων κυριαρχίας.

Και ενώ ο αναρχικός, σαν πολιτικός ανθρωπολογικός τύπος, διακρίνεται και διαφέρει για το σύνολο της παρουσίας του και την απεριόριστη δυνατότητά του, ευνουχίζει ο ίδιος την προοπτική με ιδεολογικές κατασκευές τριετίας ή δεκαετίας μερικές φορές, οι οποίες καμιά σχέση δεν έχουν με την αναρχική ή αντιεξουσιαστική πολιτική κριτική. Για να είμαι ειλικρινής δεν πιστεύω ότι η Αναρχία κινδυνεύει να μετατραπεί σε εξουσιαστική πολιτική δύναμη, αλλά από αφυδάτωση και έλλειψη κοινωνικού οξυγόνου κινδυνεύει σίγουρα.

Διότι έχουν περάσει αρκετά χρόνια για να βγάλει κάποιος συμπεράσματα.

Τελικά πέρα από την ταυτότητα και το όνομα, που όλο και λιγότερους γοητεύει, υπάρχει και κάτι άλλο να πούμε;

Γιατί όμως συμβαίνει αυτό; Διότι επί σαράντα χρόνια αυτό το κίνημα αντίστασης είναι μέσα στον δικαιοματισμό, στην αιτηματοκρατία και στη μερικότητα, όπως θα λέγαμε στη δεκαετία του '80 -και καλώς έπραττε προκειμένου να είναι στο προσκήνιο- αλλά το συνολικό πρόταγμα το λησμονούσε ή το μιμούνταν από αλλού. Ένα επιτυχές πράττειν, δηλαδή, χωρίς όμως αυτοκαθορισμό και ανεξάρτητο στοχασμό ή αυτοστοχασμό. Έτσι, για το συνολικότερο πρόταγμα εξόδου -είχε πλήρη γνώση αυτής της ατέλειας- κατέφευγε ή σε πρόσκαιρες ιδεολογικές κατασκευές ή δανειζόταν αφαιρέσεις ακόμα και «εχθρικές» προκειμένου να συμπληρώσει το όλον πρόταγμα της αντιεξουσιαστικής εξόδου από τον κρατισμό, το οποίο εξαντλούνταν στο αλφάδι και στο όνομα.

Η μεγαλύτερη όμως φενάκη είναι ότι **ενίσχυε ή υπέθαλπε ένα τεράστιο κίνημα ταυτοτικών**, οι οποίοι παρήγαγαν πλήθος αυτοπεριφράξεων διαφύλαξης της φευγαλέας ταυτότητας, πράγμα το οποίο συμβαίνει με μεγαλύτερη ένταση και σήμερα μέσα στον ωκεανό του δικαιοματισμού, όπου και βρίσκεται χωρίς να βλέπει στεριά. Συνακόλουθα και τα α-νόητα διλήμματα οργάνωση ή κίνημα, πολιτικό ή κοινωνικό, αξιακό ή πολιτικό, προκειμένου να μην φύγουμε από τη μερικότητα και τη μη-δέσμευση. Διλήμματα που απαιτούν δέσμευση σε μια κοινωνία που έχουν σπάσει οι κοινωνικοί δεσμοί. Διλήμματα με άλλα λόγια του μεσοπολέμου.

Σε όλα τα παραπάνω πρέπει να λάβουμε ασφαλώς υπόψιν και τον εμμονικό παροντισμό, που δημιουργεί μια τουριστική σχέση με το παρελθόν και ένα τείχος με το μέλλον, όπως θα έλεγε και ο Κορνήλιος, και είναι μια κατάσταση που ισχύει για όλους. Και ο δανεισμός αφαιρέσεων του παρελθόντος είναι τουριστικός, παρά λειτουργικός.

Το να έχεις τις αφαιρέσεις και τις «στοχαστικές» απόψεις που έχει το Μαξίμου (ο Σύριζα) ή ο Περισσός δεν σε καθιστά αναρχικό ή αντιεξουσιαστή όσες πορείες κι αν κάνεις, όσες «βόμβες» κι αν ρίξεις, όσα γιγανταιωρήματα ή μπάντζι τζάμπινγκ κι αν πραγματοποιήσεις. Με συνέπεια να διολισθαίνεις εύκολα σε αντιιμπεριαλιστικές φενάκες, υπερασπιζόμενος ακόμη και δικτατορικά κράτη που πλήττονται από τον ιμπεριαλισμό. Με

αποτέλεσμα οι διαφοροποιήσεις από την κρατική Αριστερά να μην είναι σαφείς και να εξαντλούνται σε έναν ανούσιο παραγγελτικό λόγο που μοιάζει με τον λόγο των πρώην οπαδών που διαψεύστηκαν.

Αλλά ας μιλήσουμε για την ουσία και όχι για τις συνέπειες. Και η ουσία είναι ο πυρήνας των ιδεολογικών κατασκευών όπως παράγονται από τις αναρχικές συλλογικότητες.

Με δύο παραδείγματα που γίνονται μπροστά στα μάτια μας:

Το ένα είναι οι ιδεολογίες κυριαρχίας στις αναρχικές ομάδες και η υιοθέτηση μιας κρατικής ιδεολογίας.

Ο ιστορικός υλισμός αποτελεί μία από τις αφαιρέσεις του Μαρξισμού-Λενινισμού, ο οποίος καλώς κακώς έγινε κρατική ιδεολογία με έδαφος ελαφρώς λιγότερο από το μισό του πλανήτη και αντίστοιχο πληθυσμό, ενώ εξακολουθεί να είναι κυρίαρχη κρατική ιδεολογία σε λίγα γνωστά κράτη στις μέρες μας. Σε όλα τα κράτη που επιβλήθηκε, ο χαρακτήρας της εξουσιαστικής αυτής ιδεολογίας ήταν λίγο πολύ ο ίδιος για να επιβεβαιωθεί η συνέπεια λόγων-έργων. Μα και πριν ακόμα εφαρμοστεί ο Μιχαήλ Μπακούνιν τον προανήγγειλε μιλώντας για κόκκινο δεσποτισμό, κάνοντας κριτική στο μαρξιστικό δόγμα.

Τη θεωρία της ταξικής πάλης, αυτή την κοινοτοπία, πήρε ο Μαρξ και αντιγράφοντας τη φιλοσοφία της ιστορίας του Χέγκελ συγκρότησε ένα πρόταγμα, το οποίο έφτασε σε υψηλά επίπεδα αποδοχής με τον καταλυτικό φυσικά ρόλο του Λένιν και του Στάλιν. Την ταξική πάλη ασφαλώς δεν την ανακάλυψε ο Μαρξ, σαν πολιτική και ιδεολογική μορφή, αλλά ήταν ήδη κοινός τόπος στο εργατικό κίνημα από την πρώτη κιόλας βιομηχανική επανάσταση, την οποία ανέδειξε και τις έδωσε τεράστια υλική ενσάρκωση η οργάνωση των βιομηχανικών εργατών αλλά και η πολύμορφη δράση τους ενάντια στο κεφάλαιο, την τεχνολογία του και την εξουσία.

Διότι το κράτος είναι αυτό που διασφαλίζει τη δυνατότητα της εκμετάλλευσης και η συντριβή του είναι αυτό που διασφαλίζει την απελευθέρωση, όχι το «εργατικό» κράτος και ο ιστορικός

υλισμός.

Οι περισσότερες αναρχικές ομάδες έχουν υιοθετήσει τον ιστορικό υλισμό «αδιαμαρτύρητα», παρά τις αιωνόβιες αλλαγές που έγιναν σε αυτόν, προκειμένου να έχουν έναν λόγο ταξικό!!! Μιλούν συχνά πυκνά για «αστικό» κράτος λες και το «εργατικό» κράτος της Ουγγαρίας του '56 ή της Πολωνίας του Γιαρουζέλσκι δεν ήταν ταξικά.

Μιλούν για την ταξική πάλη και τον ταξικό ανταγωνισμό με όρους του μαρξιστικού υλισμού και όχι με όρους αμεσότητας-αγνότητας, που και οι δύο αυτές έννοιες παράγονται από μια συγκεκριμένη κρατική καπιταλιστική τάξη πραγμάτων. Γιατί λοιπόν το υιοθετούν σαν αναρχικό αυτό το υπόδειγμα; Για να παρεμβαίνουν στους εργάτες; Μήπως τους διευκολύνει σε καμιά ευρύτερη παρέμβαση; Μήπως από φιλεργατισμό ή εργατισμό; Για αναζήτηση ταυτότητας ή ενδεχομενικότητας; Γιατί η χώρα είναι μικροαστική και το «ταξικό» απενοχοποιεί; Από λόγους πολιτικής ανεπάρκειας; Μήπως να αποφύγουν τον μεταμοντερνισμό με έναν λαϊκίστικο μεταμοντερνισμό;

Τι να πω!

Όπως και να'χουν τα πράγματα την ανάγκη να καλυφθεί το κενό της θεωρίας του «ιστορικού υλισμού» την έχει αναλάβει ιστορικά και βιολογικά το ΚΚΕ, ο Σύριζα και όλες οι ομάδες της άκρας Αριστεράς. Κάθε μέρα από την τηλεόραση οι δύο πρώτοι προπαγανδίζουν συνέχεια αυτό που κοπιαστικά γράφεται σε αναρχικές φυλλάδες ή ανακοινώσεις. Ασφαλώς και υπάρχουν αντιεξουσιαστικές προτάσεις αυτονομίας, αυτοδιαχείρισης, κατάργησης της μισθωτής εργασίας, δημόσιας και αντικρατικής, πάνω στην εργασία και την απελευθέρωσή της αλλά δεν είναι επί του παρόντος άρθρου.

Αυτή η υιοθέτηση, λοιπόν, μιας κρατικής ιδεολογίας από αναρχικούς του 2018 δεν τους μετατρέπει σε αντιεξουσιαστές σίγουρα, παρά ανοίγει τις θύρες και τα παράθυρα εξόδου, κατά την ενηλικίωση, σε ένα αυθόρμητο και αξιοζήλευτο υποκείμενο

που ακολουθεί τις γενικότερες ιδέες μας και κατευθύνσεις.

**Το δεύτερο είναι από το φάσμα των ταυτοτικών. ANTIMME-
ANTIEMΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΟ.**

Το DIY υπήρξε ένα κίνημα άρνησης των εμπορευματικών σχέσεων, καταγγελίας του εμπορεύματος αλλά και των συνακόλουθων αλλοτριωτικών μηχανισμών επιβολής του. Σαφώς αντικαπιταλιστικό κίνημα και μάλιστα ήρθε σε μια εποχή όπου αναδυόταν ο υπερκαταναλωτισμός διαμέσου της ανανέωσης του εμπορεύματος αλλά και μιας γενικευμένης «επίθεσης» διαμέσου του θεάματος.

Αν θέλουμε να το προχωρήσουμε λίγο ακόμα, μπορούμε να πούμε ότι ήδη από τα τέλη του '50 οι καταστασιακοί, μέσα από έναν «ραφιναρισμένο» μαρξισμό και λενινισμό θα προσέθετα εγώ, αναδεικνύουν το θέαμα και το εμπόρευμα ως κυρίαρχα σημεία της καπιταλιστικής ανάπτυξης, καθώς διαφαίνονταν η κατακόρυφη άνοδος και καθολικοποίηση των εμπορευματικών σχέσεων.

Μέρος λοιπόν της αντικουλτούρας, το DIY ενέπνευσε σε πολλά επίπεδα, και όχι μόνο στο μουσικό, την αυτοοργάνωση, τη δημιουργία και ένα *modus vivendi* αντικαπιταλιστικό. Οι θεωρίες της αξίας ανακαινίστηκαν και γενικώς εμπλουτίστηκε η αντικαπιταλιστική κριτική σε μια περίοδο που είχε κάνει την εμφάνισή του ο **νέος αντικαπιταλιστικός διαφωτισμός** που έφερε και τον ΜΑΗ του '68 αλλά προχώρησε και ακόμη παραπέρα.

Το DIY είναι Αναρχικό ή Κομμουνιστικό; Όσο μπορεί να είναι και το κίνημα της αποανάπτυξης, το ριζοσπαστικό κίνημα για την προστασία των ζώων και άλλα αντιστασιακά αντικαπιταλιστικά κινήματα. Δηλαδή και μπορεί να είναι και μπορεί να μην είναι, αν συνδυαστεί ή ενσωματωθεί σε γενικότερα προτάγματα. Το παίρνουν, λοιπόν, οι Έλληνες Αναρχικοί με τη γνωστή βουλιμία, σαν το ένα και μοναδικό νοηματικό πρόταγμα, και το εγκαθιστούν στην κορυφή της ιεραρχικής πυραμίδας όλων των αναρχικών αξιών. Δίνουν μάλιστα τέτοια έκταση που η παράβασή του ή η αδυναμία εφαρμογής του DIY, να ακυρώνει το αναρχικό πρόταγμα καθαυτό. Αρκούσε δηλαδή να είσαι και να πράττεις

αντιεμπορευματικά, χωρίς καμιά άλλη παρέμβαση ή αναζήτηση στο πολιτικό, στη θεωρία, στον στοχασμό, πράγματα που δανείζονται από αλλού.

Αυτή η μερικότητα ανάχθηκε σε όλον και αντί το DIY να γίνει αναρχικό, «έγινε» η αναρχία DIY. Αυτά όμως δεν είναι εργαλεία πολιτικής παρέμβασης αλλά εργαλειοποίηση της αυτοαναφορικότητας.

Μόνο αυτό: Πρωταρχική συλλογιστική. Εξουσία και Αντιεξουσία

Ο Χομπς, αυτός ο σύγχρονος θεμελιωτής της πολιτικής φιλοσοφίας αλλά και του νεωτερικού Κράτους, θεωρεί τον Ηγεμόνα και την Εξουσία ως τους μοναδικούς εκφραστές της Πολιτικής Κοινότητας, στην οποία μεταβαίνει η κοινωνία αφήνοντας πίσω της τη φυσική κατάσταση, δηλαδή τον πόλεμο όλων εναντίον όλων. Συνεπώς, μας καλεί να παραδώσουμε όλα τα δικαιώματά μας στον Ηγεμόνα προκειμένου να τα διαχειριστεί όπως αυτός νομίζει καλύτερα για το καλό, την πρόοδο, αλλά κυρίως την ασφάλεια του συνόλου της κοινωνίας και των ατόμων.

Διευκρινίζει: «Τα τρία είδη πολιτικής κοινότητας», αναφέρεται στη μοναρχία, τυραννία, δημοκρατία, «δεν διαφέρουν ως προς την εξουσία αλλά ως προς την ικανότητα ή καταλληλότητά τους να παρέχουν ειρήνη και ασφάλεια στον λαό, κατά τον σκοπό της θέσμισής τους», άσχετα αν ο ίδιος προτιμούσε τη μοναρχία και άσχετα, φυσικά, αν τα ακρότατα όρια της λογικής του κατέληξαν στο Άουσβιτς.

Ας τον αντιγράψουμε: «Το δημοκρατικό κράτος, το εργατικό κράτος, το πράσινο κράτος, το φασιστικό κράτος δεν διαφέρουν ως προς την εξουσία αλλά είτε ως προς τον τρόπο άσκησης είτε ως προς την ικανότητά τους να διαχειρίζονται την εξουσία».

Και επειδή είναι ίδια ως προς την εξουσία γι' αυτό και συμμετέχουν στην κυρίαρχη θέσμιση των θεσμών της δημοκρατίας που είναι το κοινοβούλιο. Είναι ενταγμένα σε μια οριζόντια διάσταση που φτάνει από την Αριστερά στη Δεξιά.

Πάνω σε αυτήν ακριβώς τη λογική του Χόμπς είναι αντίποδας η αντιεξουσιαστική κριτική, η οποία θεωρεί την κατάσταση εξουσίας και κράτους φυσική κατάσταση και βαρβαρότητα και προτείνει την αυτοθέσμιση, το αυτεξούσιο, την αυτονομία.

Αυτός είναι ο λόγος που ο Αντιεξουσιαστής δεν ανήκει στην οριζόντια διάσταση (Δεξιάς-Αριστεράς) αλλά στην κάθετη εξουσίας-αντιεξουσίας (πάνω-κάτω). Για τον Αναρχικό δεν ξέρω, έχει μπερδέψει πολύ κόσμο, αλλά ας αρχίσει από τον Λεβιάθαν και ο ιστορικός υλισμός θα του φανεί ιδεολογικό προπέτασμα αν θέλει να γίνει αντιεξουσιαστής, διότι και ο Σων Κόνερι ήταν ο **άνθρωπος που θα γινόταν Βασιλιάς** αλλά δεν είχε το κατάλληλο αίμα και κατακρημνίστηκε. Μια ταινία με τον αγαπημένο Μάικλ Κέιν που βλέπεται με βαρύ Χειμώνα ή σε θερινό καλύτερα. Να τη δείτε.

Βραζιλία: Εμπρηστική Επίθεση στο MST από Υποστηρικτές του Ακροδεξιού Bolsonaro

Η προεδρία του Βραζιλιάνου ακροδεξιού Jair Bolsonaro ξεκίνησε με την παρακρατική επίθεση σε ένα από τα πιο δημοκρατικά κινήματα όχι μόνο της Βραζιλίας, αλλά και ολόκληρης της Λατινικής Αμερικής, στο **Κίνημα των Χωρίς Γη (MST)**.

Τη νύχτα πριν από τις βραζιλιάνικες εκλογές -το περασμένο Σάββατο (27/10)- ο οικισμός Sebastião Billar του MST, στην πολιτεία Mato Grosso do Sul, δέχθηκε επίθεση από μια ομάδα φασιστών, η οποία έβαλε φωτιά σε μία από τις καλύβες τους, φωνάζοντας το όνομα του Bolsonaro.

Σύμφωνα με τη Συντονιστική Επιτροπή του MST, κανείς από τους

κατοίκους του οικισμού δεν τραυματίστηκε. Το MST καταγγέλλει την επίθεση, ζητώντας να τιμωρούθουν οι ένοχοι. Η κοινότητα φοβάται νέες επίθεσεις από τους ψηφοφόρους του Bolsonaro.

Στη σχετική ανακοίνωση, το MST κατήγγειλε τη ρητορική του μίσους που δυναμώνεται από το καινούργιο προεδρικό σώμα, το οποίο ενισχύει τέτοιου τύπου επιθέσεις.

«Ο φασιστικός λόγος, που εμπνέει μίσος και βία στον πληθυσμό, είναι απαράδεκτος. Για άλλη μια φορά γινόμαστε στόχος επιθέσεων από ανθρώπους που αναπαράγουν στην πράξη τη ρατσιστική, φασιστική, ομοφοβική και βίαιη ρητορική την οποία κήρυξε ο νεος προεδρός», σημειώνεται στο απόσπασμα.

Ο **João Pedro Stedile**, γενικός συντονιστής του MST, αναφέρθηκε στο εκλογικό αποτέλεσμα λέγοντας τα εξής:

«Νομίζω ότι η κυβέρνηση Bolsonaro θα μοιάσει, αν κάνουμε παραλληλισμό, με την κυβέρνηση του Pinochet στη Χιλή. Όχι από τον τρόπο που πήρε την εξουσία, αλλά από τη φασιστική της φύση. Είναι μια κυβέρνηση που θα χρησιμοποιεί καταστολή, απειλές και φόβο όλη την ώρα. Θα απελευθερώσει τις αντιδραστικές δυνάμεις που ήδη υπάρχουν στην κοινωνία.

[...] Αυτό που θα μας προστατεύσει, δεν είναι να τρέξουμε να κρυφτούμε. Αυτό που θα μας προστατεύσει είναι η ικανότητά μας να φέρνουμε τους ανθρώπους μαζί, να συνεχίζουμε να διεξάγουμε μαζικούς αγώνες για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και μέσα από τέτοιες λαϊκές κινητοποιήσεις να προστατεύουμε ο ένας τον άλλον. Ας μην φοβηθούμε».

Πηγές:

Acampamento do MST é atacado por eleitores de Bolsonaro no Mato Grosso do Sul

João Pedro Stedile: “Nós temos que retomar o trabalho de base”